BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ'NİN *ULTRA VIRES* KARARLARININ SINIRLARI VE YARGISAL DENETİMİ*

Dr. Öğr. Üyesi Şahin Eray KIRDIM**

ÖZET

Beş büyük gücün veto yetkileriyle ağırlıklı olarak kontrol ettikleri Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi oldukça geniş bir alanda kararlar almakta ve bu kararları hayata geçirmeleri için devletleri zorlamaktadır. Güvenlik Konseyi karar alırken, BM Şartı'ndan kaynaklanan yetkilerini oldukça cömert yorumlamış ve bir şekilde "küresel yasa koyucu" rolüne bürünmüştür. Güvenlik Konseyi, özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra kararlar ile tüm devletler için uyulması zorunlu genel ve soyut normlar yaratmıştır. Bu çalışmada, Güvenlik Konseyi'nin BM Şartı'nın VII. Bölüm'ü kapsamında alacağı kararlar ile devletler üzerinde bağlayıcı genel ve soyut normlar oluşturma gücü ele alınmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, BM Şartı'nın ilgili maddelerinden yola çıkılarak Güvenlik Konseyi'nin soyut tehditler için bağlayıcı kararlar alıp alamayacağı sorusu ele alınmakta ve bu tür kararların sadece somut gerekçeler ile alınabileceği ileri sürülmektedir. Bu bölümde ayrıca Güvenlik Konseyi'nin yasama niteliğinde kararlar alabilme yetkisi olduğunu savunanların ileri sürdüğü argümanlar ele alınmakta ve bunlar cevaplanmaktadır. Son olarak bu bölümde, bu tür kararlarının *ultra vires* nitelikte olduğu ve devletlerin bunlara direnme haklarının olup olmadığı sorusu kısaca ele alınmaktadır. Güvenlik Konseyi'ni *ultra vires* kararlar almama konusunda zorlayacak üst bir mercii olmadığından, çalışmanın ikinci bölümü, bu tür kararların Uluslararası Adalet Divanı (UAD) tarafından yargısal bir denetime tabi tutulup tutulamayacağını incelemektedir. Bu inceleme sonunda, UAD'nin Güvenlik Konseyi kararlarının yargısal denetimi yetkisine sahip olup olmadığına dair tartışmanın hala çözümsüz olduğu gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik Konseyi, *Ultra Vires*, BM Şartı, Uluslararası Adalet Divanı, Yargısal Denetim.

---

* DOI: 10.33432/ybuhukuk.915508 - Geliş Tarihi: 15.04.2021 – Kabul Tarihi: 10.08.2021.

** Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, yekirdim@aku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4207-6559.

LIMITS AND JUDICIAL REVIEW OF THE UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL'S *ULTRA VIRES* DECISIONS

ABSTRACT

The United Nations (UN) Security Council, which is predominantly controlled by the five great powers with their veto powers, makes decisions in a wide range of areas and forces states to implement them. The Security Council, while making decisions, interpreted its powers stemming from the UN Charter very generously and took the role of "global legislator." The Security Council has created general and abstract norms that are compulsory to comply with for all states, especially after the September 11 attacks. In this study, the Security Council's power to create general and abstract norms binding on all states through the decisions to be made within the scope of Chapter VII of the UN Charter is discussed. In the first part of the study, based on the relevant articles of the UN Charter, whether the Security Council can make binding decisions for abstract threats is discussed, and it is claimed that such decisions can only be made as a result of concrete reasons. This section also deals with the arguments put forward by those who claim that the Security Council has the power to make legislative decisions. Finally, this section briefly addresses the question of whether such decisions are *ultra vires* and whether states have the right to resist them. Since there is no higher authority to force the Security Council not to make *ultra vires* decisions, the second part of the study examines whether such decisions can be subjected to a judicial review by the International Court of Justice (ICJ). This examination shows that the debate on whether the ICJ has a judicial review of the Security Council decisions is still unsolved.

Keywords: Security Council, *Ultra Vires*, UN Charter, International Court of Justice, Judicial Review.

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi, örgütün kuruluşundan ve özellikle de Soğuk Savaş'ın 1990'ların hemen başında sona ermesinden bu yana, BM Şartı'ndan kaynaklanan – sözde – yürütme, yargı ve yasama yetkilerini giderek daha geniş bir şekilde yorumlamıştır[1]. Güvenlik Konseyi, yürütme yetkilerini arttırırken, BM Şartı'nın özellikle VII. Bölüm'ünde (39'uncu madde) ifadesini bulan "*barışa tehdit*" durumuna dayanmayı başarmıştır. Bu yetkiye dayanan Güvenlik Konseyi, başlangıçta sınır ötesi silahlı kuvvetlerin geniş çaplı kullanımı anlamına gelen bu durumu, zaman içerisinde büyük insan hakları ihlalleri ve siyasi darbeler de dahil olmak üzere birçok iç çatışma/meselenin "*barışa yönelik bir tehdit*" oluşturabildiği şeklinde değerlendirmiştir[2].

Güvenlik Konseyi ayrıca bazı durumlarda, belirli fiillerin hukuka aykırılığına ve bunlardan doğan hukuki sonuçlar konusunda "*yargılama benzeri*" bir işlevi de yerine getirmiştir[3]. Örneğin 662 sayılı kararında, "*Kuveyt'in Irak tarafından herhangi bir şekilde ve her ne sebeple olursa olsun ilhakının hukuki geçerliliği olmadığına ve hükümsüz kabul edildiğine*" karar

---

1 **Whittle, Devon** (2015) "The Limits of Legality and the United Nations Security Council: Applying the Extra-Legal Measures Model to Chapter VII Action", The European Journal of International Law, C:26, S:2, s.672 ("[Güvenlik Konseyi] yasama, yargı ve yürütme yetkilerini kullanır; hatta bazen "yasalarla sınırlandırılmamış" [bir organ] olarak tanımlanmaktadır"). Ayrıca bkz. **Sarwar, Nadia** (2011) "Expansion of the United Nations Security Council", Strategic Studies, C:31, S:3, s.257.

2 Güvenlik Konseyi örneğin, Somali (1992-93), Haiti (1994-95), Rwanda (1994-95), East Timor (1999) ve Libya (2011) örneklerinde, oldukça geniş bir konu yelpazesindeki iç meseleleri barışa tehdit olarak tanımlamakla kalmamış, uluslararası topluma da kuvvet kullanımı da dahil ter türlü araçla müdahale yetkisi vermiştir. Bkz. **Kırdım, Şahin Eray** (2017) "A Neo-Realist Case Study of U.N.-Authorized Humanitarian Interventions in The Post-Cold War World", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C:19, S:2, s.615.

3 **Harpher, Keith** (1994) "Does the United Nations Security Council Have the Competence to Act as Court and Legislature", New York University Journal of International Law and Politics, C:27, S:1, s.103.

vermiştir.[4] Benzer şekilde, 940 sayılı kararında da Haiti'deki *de facto* rejimi üç yerde "illegal" olarak nitelendirmiştir.[5]

Bu çalışma açısından en önemlisi ise Güvenlik Konseyi'nin yasama kararı niteliğindeki faaliyetleri[6] ile "*küresel bir yasa koyucu*" rolüne kavuşmakta olduğudur.[7] Bu süreç, Güvenlik Konseyi'nin herhangi bir somut duruma veya çatışmaya atıfta bulunmaksızın, sivillerin uluslararası çatışmalarda korunması, HIV/AIDS'in yayılmasının önlenmesi ve terörist gruplara ilişkin bazı kararları ile başlamıştır.[8] Ancak bu kararlarda Güvenlik Konseyi VII. Bölüm yetkilerine başvurmamış, diğer bir ifade ile devletlere herhangi bir yükümlülük yüklememiştir.

Ancak bu durum, Güvenlik Konseyi'nin 2001 ve 2004 yıllarında aldığı iki karar ile değişmiş ve Güvenlik Konseyi devletlere çeşitli yükümlülükler yükleyerek küresel yasa koyucu rolünü pekiştirmiştir. 2001 yılında El-Kaide tarafından ABD'ye yönelik gerçekleştirilen 11 Eylül terör saldırılarının ardından Güvenlik Konseyi, terörle mücadeleye katkısını artırmak adına eşi benzeri görülmemiş adımlar atmıştır.[9] Bu adımlardan belki de en önemlisi, 28

---

4 UN Doc. Res. S/RES/662 (1990), https://digitallibrary.un.org/record/94573 , s.e.t. 22.11.2020.

5 UN Doc. Res. S/RES 940 (1994), https://digitallibrary.un.org/record/191651 , s.e.t. 22.11.2020.

6 Belirtilmesi gereken bir husus, Güvenlik Konseyi'nin yasama kararı niteliğindeki faaliyetlerinin çalışmada ne anlamda kullanıldığına ilişkindir. Yasama faaliyetleri en genel anlamıyla, genel ve bağlayıcı normlar oluşturma eylemidir. Dolayısıyla yasama kararının temel özelliklerinden birinin, uygulandığı kişilerin rızasından bağımsız olması anlamında tek taraflı ve bağlayıcı karakteri olduğu anlaşılmaktadır. Yasama kararları ayrıca genel ve soyut kurallar içermektedir. BM bağlamında ise bu tür kararlar Güvenlik Konseyi tarafından ilan edilmekte ve tüm üye devletler için bağlayıcı hale gelmektedir. UN Charter, art. 25, https://www.un.org/en/sections/un-charter/un-charter-full-text/ , s.e.t. 22.11.2020 ("Birleşmiş Milletler üyeleri, işbu Antlaşma uyarınca, Güvenlik Konseyi'nin kararlarını kabul etme ve uygulama konusunda görüş birliğine varmışlardır").

7 **Rosand, Eric** (2005) "The Security Council as Global Legislator: Ultra Vires or Ultra Innovative", Fordham International Law Journal, C:28, S:3, s.542.

8 **Alvarez, Jose E.** (2005) International Organizations as Law-makers, Oxford, Oxford University Press, s.192.

9 **Szasz, Paul C.** (2002) "The Security Council Starts Legislating", The American Journal of International Law, C:96, S:4, ss. 901-905.

Eylül 2001 tarih ve 1373 sayılı kararın kabul edilmesi ile gelmiştir.[10] Güvenlik Konseyi daha önce terörü kınayan veya belirli terör eylemlerini ele alan kararlar[11] kabul etmiş olsa da 11 Eylül sonrasında devlet dışı terörist grupların oluşturduğu küresel terör tehdidini ele almaya başlamıştır. 1373 sayılı karar ile Güvenlik Konseyi, tüm devletlere terörle mücadele kapasitelerini artırmak için çeşitli önlemler almalarını gerektiren bir dizi yükümlülük yüklemiştir. 11 Eylül saldırılarına referansla Güvenlik Konseyi, "*bu eylemlerin, diğer her türlü uluslararası terörizm eylemi gibi uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturduğunu*" belirledikten sonra, terör eylemlerini finanse etmeyi veya desteklemeyi amaçlayan eylemleri suç saymış ve tüm devletlere "*terör eylemlerinin finansmanını önleme*" görevini yüklemiştir.[12] Önemle belirtmek gerekir ki bu görev, El-Kaide örgütünün oluşturduğu somut tehdidin devamı veya başka herhangi bir somut durumla bağlantılı olmamış, genel ve soyut uygulanabilirlik normlarını ortaya koymuştur. Ayrıca vurgulamak gerekir ki Güvenlik Konseyi, 1373 sayılı kararı alırken VII. Bölüm yetkileri dahilinde hareket etmiş, bir diğer ifade ile BM Şartı'nın 25'inci maddesinde ifadesini bulan tüm devletler için uyulması zorunlu bir norm yaratmıştır.

1373 sayılı karardan yaklaşık iki buçuk yıl sonra, Güvenlik Konseyi bu sefer küresel – ancak henüz tamamıyla soyut olan – bir tehdidi ele almıştır. Güvenlik Konseyi'nin yine VII. Bölüm yetkileri dahilinde aldığı 28 Nisan 2004 tarih ve 1540 sayılı karar, kitle imha silahlarının ve bunların teröristler ve diğer

---

10 **Rosand, Eric** (2003) "Security Council Resolution 1373, the Counter-Terrorism Committee, and the Fight against Terrorism", The American Journal of International Law, C:97, S:2, s.333 ("28 Eylül 2001'de kabul edilen 1373 sayılı karar, Birleşmiş Milletler'in terörle mücadele çabalarının temel taşıdır").

11 Örneğin bkz. UN Doc. Res. S/RES/1214 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/265447 , s.e.t. 22.11.2020 ("[Güvenlik Konseyi] . . . Taliban'ın uluslararası teröristler ve örgütlerine sığınma ve eğitim sağlamayı bırakmasını talep etmektedir"); UN Doc. Res. S/RES/1189 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/258404 , s.e.t. 22.11.2020 ("[Güvenlik Konseyi], Kenya ve Tanzanya'daki bombalı terörist saldırıları kınamaktadır"); UN Doc. Res. S/RES/731 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/135677 , s.e.t. 22.11.2020 ("[Güvenlik Konseyi] Pan Am 103 ve [UTA] 772 sayılı uçuşların imha edilmesini ve bunun sonucunda oluşan yüzlerce can kaybını kınamaktadır").

12 UN Doc. Res. S/RES/1373 (2001), https://digitallibrary.un.org/record/449020 , s.e.t. 22.11.2020.

devlet dışı aktörler tarafından ele geçirilmesi tehdidinin artmasıyla ortaya çıkmıştır.[13] 1540 sayılı kararın getirdiği temel yükümlülüğe göre devletler, kitle imha silahlarını ve bunların ateşleme rampalarını üretmeye, bulundurmaya, taşımaya veya kullanmaya çalışan devlet dışı aktörlere destek sağlamaktan kaçınmalıydı. Kararda devletlerin ayrıca, devlet dışı aktörlerin – özellikle terörist amaçlarla – bu tür faaliyetlerini iç hukuklarında yasaklamaları da gerekli kılınmaktaydı. Önemle vurgulama gerekir ki 1373 sayılı karar genel ve soyut uygulanabilirlik için yükümlülükler getirmiş olsa da somut bir saldırıya (11 Eylül saldırıları) bir tepkinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ancak 1540 sayılı karar, kitle imha silahlarının yayılması sorununu yalnızca soyut olarak ele almıştır.[14] Diğer bir ifadeyle, kararın alındığı esnada bu kararı gerekli kılan herhangi bir *barışa tehdit* durumu *somut* olarak oluşmuş değildir.[15] Bu yasama niteliğindeki kararlar, uluslararası hukukun rıza temelli yaklaşımına ters düşen benzeri görülmemiş bir durumdur, zira beş büyük gücün veto yetkilerini ulusal çıkar odaklı kullandığı bir Güvenlik Konseyi, tüm uluslararası toplum adına yasama benzeri bir faaliyet yürütmektedir. Bunun dikkate değer ve problemli bir gelişme olabileceği, aşağıda ele alındığı üzere Güvenlik Konseyi'nde kararın müzakereleri sırasında birkaç devlet temsilcisi ve bazı yazarlar[16] tarafından da kabul edilmiştir.

Bu çalışma, Güvenlik Konseyi'nin BM Şartı'nın VII. Bölüm'ü kapsamında alacağı kararlar ile tüm devletler üzerinde bağlayıcı olan genel ve soyut normlar oluşturma gücünü konu edinmektedir. Çalışmada iki ana sorun ve bunlara bağlı diğer alt sorunlar ele alınmıştır. Birinci bölümde, BM Şartı'nın 39, 40, 41 ve 42'nci maddelerinin lafzi yorumu yapılarak Güvenlik Konseyi'nin

---

13 UN Doc. Res. S/RES/1540 (2004), https://digitallibrary.un.org/record/520326?ln=en , s.e.t. 22.11.2020.

14 **Arsava, Ayşe Füsun** (2018) "BM Güvenlik Konseyi Rezolüsyonlarının Yorumu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C:136, ss. 389-390.

15 **Rosand**, s.547.

16 **Talmon, Stefan** (2005) "The Security Council as World Legislature", The American Journal of International Law, C:99, S:1, s.192 ("[Yasa yapma gücü], Güvenlik Konseyi'nin Şart kapsamındaki birincil sorumluluğunu yerine getirmek için proaktif ve hatta önleyici bir yaklaşım sergilemesine izin verir. Ancak uygulamada, Konsey'in yasa yapması sorunlarla doludur").

soyut tehditler için bağlayıcı kararlar alıp alamayacağı sorusu ele alınmakta ve bu tür kararların sadece somut gerekçeler ile alınabileceği, tüm devletler üzerinde bağlayıcı olan genel ve soyut normlar oluşturma gücünün Güvenlik Konseyi'nin yetkisi dahilinde olmadığı, BM Şartı'nda Güvenlik Konseyi'nin küresel bir yasa koyucu olarak hareket etmesinin amaçlanmadığı ve bu tür bir eylemin Şart'ın genel sistematiğinin ürünü olan Konsey ile Genel Kurul arasındaki güç dengesini bozacağı ileri sürülmektedir. Bu bölümde ayrıca Güvenlik Konseyi'ne yasama niteliğinde kararlar alabilme yetkisi verdiğini savunanların iki temel argümanına da odaklanılmaktadır. "Organik gelişmeci" ya da "evrimci" olarak adlandırılabilecek ilk argüman, egemen eşitlik prensibi ve iç işlerine karışma yasağı temelinde cevaplanmaktadır. *Opinio juris* ve devlet uygulamalarının böyle bir yetkiyi desteklediğini savunan ikinci argümanın ise tarihsel perspektifte yanıltıcı olduğu ileri sürülmektedir. Son olarak bu bölümde, bu tür Güvenlik Konseyi kararlarının *ultra vires* nitelikte olduğu ve devletlerin bunlara uymama haklarının olup olmadığı sorusu kısaca ele alınmaktadır. Her ne kadar durum bu olsa da Güvenlik Konseyi'ni bu tür kararlar almama konusunda zorlayacak üst bir mercii olmadığından, çalışmanın ikinci bölümü, bu tür kararların Uluslararası Adalet Divanı (UAD) özelinde yargısal bir denetime tabi tutulup tutulamayacağını, San Francisco Konferansı sırasındaki hazırlık çalışmalarının (travaux preparatoires) tarihsel yorumu, BM Şartı'nın lafzi yorumu, UAD içtihatları ve doktrinde yaşanan tartışmalar üzerinden ele almaktadır. İkinci bölümün sonunda, UAD'nin Güvenlik Konseyi kararlarının yargısal denetimi yetkisine sahip olup olmadığına dair tartışmanın hala çözümsüz olduğu gösterilmiştir.

I. GÜVENLİK KONSEYİ'NİN *ULTRA VİRES* KARARLARININ SINIRLARI

Bu bölüm iki alt bölüme ayrılarak incelenmiştir. İlk alt bölümde Güvenlik Konseyi'nin VII. Bölüm kapsamında aldığı genel ve soyut normlar yaratan kararlarının hukuki durumu ele alınmıştır. İkinci alt bölümde Güvenlik Konseyi'nin yasama yetkilerinin lehine olan iki temel argüman cevaplanmıştır. Son alt bölümde ise, devletlerin *ultra vires* olarak değerlendirilen Güvenlik Konseyi karalarına uymama haklarının olup olmadığı kısaca tartışılmıştır.

A. GÜVENLİK KONSEYİ'NİN KÜRESEL YASA KOYUCU SIFATININ ULUSLARARASI HUKUKA AYKIRILIĞI

Güvenlik Konseyi'nin, uluslararası barış ve güvenliğe yönelik herhangi bir tehdit oluşması durumunda tüm devletler için bağlayıcı olarak alacağı kararlar, Şart'ın VII. Bölüm'ünün 39[17], 40[18], 41[19] ve 42'nci[20] maddelerine istinaden mümkün olmaktadır. Ancak bu maddelerin lafzı, Güvenlik Konseyi'nin 1-) yasama niteliğinde kararlar alıp alamayacağı, 2-) bu tür kararlar alabiliyor ise, bunların uluslararası barış ve güvenliğe yönelik *somut* bir tehdidin varlığıyla mı sınırlı, yoksa *soyut* tehditler için de söz konusu olup olmadığına ilişkin herhangi bir tespitte bulunmaya imkân vermemektedir. Hem 41'inci hem de 42'nci maddelerde, barışın yeniden tesis edilmesine yönelik askeri ve askeri olmayan tedbirlerin listesine yerilmiş ve burada yasama niteliğindeki kararlar yer almamış olsa bile, her iki madde de "*içerebilir*"

17 UN Charter, art. 39 ("Güvenlik Konseyi, barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu ya da bir saldırı eylemi olduğunu saptar ve uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için tavsiyelerde bulunur veya 41'inci ve 42'nci maddeler uyarınca hangi önlemler alınacağını kararlaştırır").

18 UN Charter, art. 40 ("Güvenlik Konseyi, durumun ağırlaşmasını önlemek üzere, 39'uncu madde uyarınca tavsiyelerde bulunmadan ya da önlemleri kararlaştırmadan önce, ilgili tarafları gerekli ya da uygun gördüğü geçici önlemlere uymaya çağırabilir. Bu geçici önlemler tarafların haklarını, iddialarını ya da konumlarını hiçbir biçimde zedelemez. Bu geçici önlemlerin yerine getirilmemesi halinde Güvenlik Konseyi bunu gereğince dikkate alacaktır").

19 UN Charter, art. 41 ("Güvenlik Konseyi, kararlarını yürütmek için silahlı kuvvet kullanımını içermeyen ne gibi önlemler alınması gerektiğini kararlaştırabilir ve Birleşmiş Milletler üyelerini bu önlemleri uygulamaya çağırabilir. Bu önlemler, ekonomik ilişkilerin ve demiryolu, deniz, hava, posta, telgraf, radyo ve diğer iletişim ve ulaştırma araçlarının tümüyle ya da bir bölümüyle kesintiye uğratılmasını, diplomatik ilişkilerin kesilmesini içerebilir").

20 UN Charter, art. 42 ("Güvenlik Konseyi, 41'inci maddede öngörülen önlemlerin yetersiz kalacağı ya da kaldığı kanısına varırsa, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için, hava, deniz ya da kara kuvvetleri aracılığıyla, gerekli saydığı her türlü girişimde bulunabilir. Bu girişimler gösterileri, ablukayı ve Bileşmiş Milletler üyelerinin hava, deniz ya da kara kuvvetlerince yapılacak başka operasyonları içerebilir").

ifadesiyle sonuçlandırıldığı için, bu listeleri Güvenlik Konseyi'nin yetkilerini sınırlayıcı şekilde yorumlamak doğru değildir.[21]

Ancak esas tartışma, alınacak kararların sadece halihazırda var olan somut tehditlerle mi sınırlı yoksa gelecekte gerçekleşmesi muhtemel soyut tehditler açısından da başvurulabilir olup olmadığı üzerinde yoğunlaşmaktadır. 39'un maddenin, bu maddeyle doğrudan ilişkili olan 40'ıncı, 41'inci ve 42'nci maddelerini içeren bir yorumu, Güvenlik Konseyi'nin soyut sorunlarla değil, yalnızca somut durumlarla ilgilenmek için tasarlandığına dair açık bir işaret sunmaktadır. Her şeyden önce, 39'uncu maddede kullanılan her iki terim de ("*barışın ihlali*" ve "*saldırı eylemi*") açıkça somut durumlara işaret etmektedir, zira bir ihlal veya eylem ancak somut durumlarda anlam kazanabilir. Benzer şekilde 40'ıncı madde, Güvenlik Konseyi'ne belirli davranışları benimsemeleri için "*ilgili tarafları . . . önlemlere uymaya çağırma*" yetkisi vermektedir. Burada taraf olarak atıfta bulunulan şüphesiz devletlerdir ve bir devletin soyut bir soruna taraf olması söz konusu değildir.[22] VII. Bölüm kararlarının bağlayıcı hukuki gücünden yoksun olan Uyuşmazlıkların Barışçıl Yollarla Çözülmesi başlıklı VI. Bölüm'ün bazı hükümleri de bu yorumu doğrular niteliktedir. Örneğin 33 ve 34'üncü maddeler bir "*anlaşmazlık*" veya "*duruma*" atıfta bulunmaktadır, ki *soyut bir anlaşmazlık* uluslararası ilişkiler pratiğine aykırıdır. Son olarak, Güvenlik Konseyi üyesi olmayanların Konsey müzakerelerine katılımıyla ilgili 32'nci madde, "*anlaşmazlığa taraf*" devletlere atıfta bulunmaktadır. Her üç maddenin lafzi incelemesi, bu anlaşmazlıkların soyut olamayacağı konusunda ikna edicidir.

41'inci maddenin aynı yöntemle yorumlanması da benzer bir sonucu doğurmaktadır. Madde metnindeki "*içerebilir*" ifadesinden hareketle bu madde kapsamındaki barışçıl tedbirlerin listesinin sınırlayıcı olmadığı kabul edilmekle birlikte, bu kabul ilgili madde uyarınca herhangi bir tedbire *per se* izin verildiği anlamına gelmemektedir. Bu bakımdan, listeye *de facto* uygulamalarla yeni önlemler eklenebilmesi için, genel ve soyut uygulanabilirlik normlarının değil, yalnızca somut durumlarla/sorunlarla/tehditlerle ilgili tedbirlerin alınıyor

[21] **Elberling, Bjorn** (2005) "The Ultra Vires Character of Legislative Action by the Security Council", International Organizations Law Review, C:2, S:2, s.342.

[22] **Bjorn**, ss. 342-343.

olması gereklidir. Bu bağlamda, 41'inci maddede geçen "*içerebilir*" ifadesi ile sayılan "*ekonomik ilişkilerin ve demiryolu, deniz, hava, posta, telgraf, radyo ve diğer iletişim ve ulaştırma araçlarının tümüyle ya da bir bölümüyle kesintiye uğratılması, diplomatik ilişkilerin kesilmesi*" önlemleri bir yürütme (executive) faaliyeti görünümünde iken, "t*erör eylemlerini finanse etmeyi veya desteklemeyi amaçlayan eylemleri suç saymak*" tedbiri açık bir yasama (legislative) faaliyeti görünümündedir.

Dahası BM sistemi içindeki görev ve sorumlulukların dağılımının sistematik olarak yorumlanmasıyla da benzer bir sonuca ulaşmak mümkündür. BM sistemi içerisinde taraf devletlerdekine benzer bir yasama organı bulunmamaktadır, ancak bu tür bir işleve en yakın olan organın da Güvenlik Konseyi değil, Genel Kurul olduğu kabul edilmelidir.[23] Şart'ın 13'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendinde, Genel Kurul'un görevleri arasında, *"siyasal alanda uluslararası iş birliğini geliştirmek, uluslararası hukukun giderek geliştirilmesini ve yasalaştırılmasını teşvik etmek*" sayılmaktadır. Diğer taraftan Şart'ın hiçbir yerinde Güvenlik Konseyi'ne verilen buna (*uluslararası hukukun giderek geliştirilmesini ve yasalaştırılması*) benzer bir yetki ve görev yoktur.

Şart'ın Güvenlik Konseyi'ne yasama niteliğinde genel ve soyut uygulanabilirlik normları yaratma yetkisi vermediği şeklindeki değerlendirmemiz, İspanyol sorunu[24] konusunda Güvenlik Konseyi tarafından bir rapor hazırlanmak için görevlendirilen Alt Komite'nin raporu tarafından da

---

[23] **Falk, Richard A.** (1966) "On the Quasi-Legislative Competence of the General Assembly", American Journal of International Law, C:60, S:4, ss. 782-791. Ayrıca Filipinler delegasyonunun San Francisco Konferansı sırasında yaptığı öneri de dikkate değerdir: "Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin çoğunluk oyuyla onaylandıktan sonra yürülüğe girerek [BM] üyeleri üzerinde bağlayıcı hale gelmesi gereken uluslararası hukuk kuralları yapmak için yasama yetkisine sahip olmalıdır." Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 3, ss. 536-537, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.e.t. 11.11.2020.

[24] İspanyol Sorunu ya da Franco Sorunu terimi, BM'nin Frankocu İspanya'nın II. Dünya Savaşı'nda mağlup edilen Mihver devletlerine sempatisi nedeniyle İspanya'yı örgüte üye olarak almasını reddetmesi nedeniyle, İspanya ile BM arasındaki 1945-1955 arasındaki ilişkileri ifade eden jeopolitik ve diplomatik koşulları karşılamak için kullanılmaktadır. Bkz. **Houston, John A.** (1952) "The United Nations and Spain", The Journal of Politics, C:14, S:4, s.683.

doğrulanmaktadır. Güvenlik Konseyi'nin VII. Bölüm yetkilerini analiz eden Alt Komite'nin değerlendirmesine göre,

> *"Şart'ın VII. Bölümü uyarınca Birleşmiş Milletler tarafından Güvenlik Konseyine çok keskin bir enstrüman emanet edilmiştir ve Güvenlik Konseyi, bu aracın Şart'ın amaçlarını zorlayacak veya tüm benzer durumlarda uygulanamayacak şekilde köreltilmemesine veya kullanılmamasına dikkat etmelidir. Alt Komite'nin görüşüne göre Güvenlik Konseyi, mevcut delillere dayanarak, 39'uncu maddenin gerektirdiği belirlemeyi yapamaz. Henüz herhangi bir barış ihlali meydana gelmemiştir. Hiçbir saldırganlık kanıtlanmamıştır. Barışa yönelik bir tehdit söz konusu değildir. Bu nedenle, 41'inci ve 42'nci maddelerde belirtilen icra tedbirlerinin hiçbiri şu anda Güvenlik Konseyi tarafından uygulanabilir değildir."*[25]

Görüldüğü üzere Alt Komite, Güvenlik Konseyi'nin 39'uncu, 41'inci ve 42'nci maddelere başvurabilmesi için, somut bir durumun varlığını açıkça şart koşmuştur.

Şart'ın Güvenlik Konseyi'ne yasama niteliğinde kararlar alabilme yetkisi verdiğini savunanların dayandığı temel argüman "organik gelişmeci" ya da "evrimci" denilebilecek bir temele oturmaktadır.[26] Franck bu durumu yaşayan ağaç betimlemesiyle ele almaktadır. Ona göre, *"[BM'nin] başlıca siyasi organlarının tutanaklarla sabit olan tartışmalarının ve kararlarının engin mirasından ortaya çıkan bulgu, bu organların Şart'ı statik bir formül olarak değil, organik büyüme kapasitesine sahip kurucu bir araç olarak ele alma eğiliminde olduklarıdır."*[27] Buna göre, her ne kadar Şart Güvenlik Konseyi'ne tüm devletleri bağlayacak yasama niteliğinde kararlar alma yetkisini açıkça vermiyor olsa da kullanımını da açıkça yasaklamamaktadır. Bu bağlamda

---

[25] Report of the Sub-Committee on the Spanish Question, UN Doc. S/75 (1946), paras. 21-22, https://digitallibrary.un.org/record/536703?ln=en , s.e.t. 22.11.2020.

[26] **Talmon**, s.180 ("[Güvenlik] Konseyi uygulamalarınıın ve Birleşmiş Milletler üyeliğine ilişkin ortak anlayışa ilişkin bir inceleme, genel olarak, 'barışa yönelik tehdidin' sürekli gelişen bir kavram olduğunu göstermektedir").

[27] **Franck, Thomas M.** (2004) Recourse to Force: State Action Against Threats and Armed Attacks, Cambridge, Cambridge University Press, s.6.

Güvenlik Konseyi, temel görevi olan uluslararası barış ve güvenliğin korunması için zaman içerinde ortaya çıkan yeni şartlara uyum sağlamak zorundadır.[28] Bu uyum sağlama sırasında Güvenlik Konseyi'nin yetkilerini genişletici şekilde yorum yapacak BM organı da yine bizatihi Güvenlik Konseyi'nin kendisidir, zira Lamb'in de belirttiği üzere her organ, Şart'ın kendisini ilgilendiren bölümlerini yorumlama yetkisine sahiptir.[29]

Şart'ın Güvenlik Konseyi'ne yasama niteliğinde kararlar alabilme yetkisi verdiği iddiasına dayanak teşkil eden bir başka görüş, yasama niteliğindeki kararların (özellikle de 1373 ve 1540 sayılı kararların) oybirliğiyle kabul edilmesine ve Güvenlik Konseyi üyesi olmayan birçok devletin de bu kararların kabul edilmelerinden önce veya sonra gösterdikleri destekte karşılık bulmaktadır. Bir diğer ifadeyle, *opinio juris* ve devlet uygulamaları Güvenlik Konseyi'nin genel ve soyut normlar yaratırken 39'uncu ve 41'inci maddeleri genişletici yorumunu desteklemektedir.[30]

B. GÜVENLİK KONSEYİ'NİN YASAMA YETKİLERİNİN LEHİNE ARGÜMANLAR VE CEVAPLAR

Güvenlik Konseyi'nin yasama yetkilerinin lehine olan bu argümanlar iki şekilde test edilebilir. Birinci olarak, BM Şartı'nın "evrimsel yorumu" kabul edilse bile, bu yorum hangi sınırlara kadar genel ve soyut norm yaratma yetkisini doğurmaktadır ve ikinci olarak böyle bir yetkiyi destekleyen devlet uygulamaları ne kadar gerçekçidir.

1. Komşu Bahçelere Uzanan "Yaşayan Ağacın Dalları"

Şart'ın organik olarak geliştiği ve yeni ortaya çıkan durumlar karşısında Güvenlik Konseyi'ne genel ve soyut normlar yaratma yetkisi verilebileceği yolundaki değerlendirme kayda değer olsa da bu değerlendirmenin de bir sınırı

---

28 **Rosand**, s.570 ("Bir 'anayasa' olarak BM Şartı'nın, faaliyet gösterdiği ve sürekli değişmekte olan uluslararası çevre ile etkin bir şekilde başa çıkabilmesi için zaman içinde gelişmesine izin verilmelidir").

29 **Lamb, Susan** (1999) "Legal Limits to United Nations Security Council Powers": Goodwın-Gill, Guy S./Talmon, Stefan (Editörler), The Reality of International Law: Essays in Honour of Ian Brownlie, Oxford, Oxford University Press, s.363.

30 **Rosand**, ss. 574-578.

vardır. BM Şartı'nın genel sistematiği tarafından çizilmiş sınırlar, organik gelişmenin doğal sınırlarını oluşturmaktadır. Bir diğer ifade ile, Şart'ta açıkça belirtilmemiş bir yetkinin kullanımı BM Şartı'nın temel prensipleriyle çatıştığı zaman, yetkiyi kullanan organın bu kullanımı meşrulaştırması salt organik gelişme doktrini ile açıklanamaz. Sinclair'ın belirttiği üzere, organik gelişme yorumu, yorumlanacak sistemi kökten değiştirecek kadar uç noktalarda bir anlam ifade etmeyecektir.[31] Güvenlik Konseyi'ne tüm devletler için bağlayıcı olan genel ve soyut normlar yaratma yetkisinin verilmesi ise iki nedenden ötürü tüm BM sistemine köklü ve tehlikeli bir meydan okuma teşkil edecektir.

Birincisi, böyle bir yetki uluslararası hukukun yerleşmiş normlarından olan egemen eşitlik prensibiyle mutlak bir çatışma halindedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi, BM sistemi gerçek anlamda bir yasama organı yaratmamış ve hiçbir BM organına böyle bir yetkiyi açıkça vermemiştir. Bunun nedeni ise, bir uluslararası hukuk normunun herhangi bir devlet üzerinde bağlayıcı olabilmesi için, o devletin sarih veya zımni rızasının aranmasını gerekli kılan rıza ilkesidir.[32] UAD'nin de bir kararında belirttiği üzere, "*bir devlet için, o devlet tarafından antlaşma yoluyla veya başka bir şekilde kabul edilmiş olanlar dışında, uluslararası hukukta hiçbir kural yoktur . . . ve bu ilke istisnasız tüm devletler için geçerlidir.*"[33] Rıza ilkesi, arzu edilen bazı normların kısa sürede ortaya çıkamayacağı anlamına gelmektedir ve şüphesiz pratikte bazı sakıncalar doğurabilir. Ancak bu, uluslararası hukukta merkezi bir yasa yapma organının varlığından daha az sakıncalıdır. Şart'ın 2(1)'nci maddesi uyarınca *BM, "tüm üyelerinin egemen eşitliği ilkesi üzerine kurulmuştur*." Kendi ulusal çıkarlarına göre kullanabilecekleri veto yetkilerine sahip beş üyenin bulunduğu on beş üyeli politik bir organın dokuz üyesinin oyuyla alınacak ve tüm devletler için bağlayıcı olacak kararların, modern uluslararası hukuk ve ilişkiler sisteminin

---

31 **Sinclair, Ian** (1984) The Vienna Convention on the Law of Treaties, 2. Baskı, Manchester, Manchester University Press, s.138.

32 **Shaw, Malcolm N.** (2018) Uluslararası Hukuk (Çevirenler: Acer, Yücel/ Kaya, İbrahim/Demirtepe, M. Turgut/ Şimşek, G. Engin) 8. Baskı, Ankara, Türkiye Bilimler Akademisi, s.6.

33 The International Court of Justice, Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States), 1986, ICJ Rep. 12, para. 269, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 18.10.2020.

temelini oluşturan egemen eşitlik prensibi ile uyumlu olmadığı su gibi berraktır.[34]

İkincisi, aynı durum iç işlerine karışma yasağı kapsamında da söz konusudur. Tıpkı egemen eşitlik ilkesinde olduğu gibi, iç işlerine karışma yasağının da uluslararası hukuk ve ilişkilerin temel ilkelerinden biri olduğu konusunda tartışma yoktur.[35] Şart'ın 2(7)'nci maddesinde, Şart'ın hiçbir hükmünün "*Birleşmiş Milletler'e herhangi bir devletin kendi iç yetki alanına giren konulara müdahale yetkisi vermediği gibi üyeleri de bu türden konuları işbu Antlaşma uyarınca bir çözüme bağlamaya zorlayamayacağı*" hükme bağlanmakta, ancak devamında bu ilkenin "*VII. Bölüm'de öngörülmüş olan zorlayıcı önlemlerin uygulanmasını hiçbir biçimde engellemeyeceği*" belirtilmektedir. Bu açıdan tartışma, Güvenlik Konseyi'nin hangi durumlarda ülkelerin iç işlerine karışmaya hakkı olduğu üzerinde yoğunlaşacaktır.

Güvenlik Konseyi, VII. Bölüm yetkileri dahilinde ülkelerin iç işlerine karışma konusundaki uygulamalarını BM'nin kuruluşundan bu yana genişletme eğiliminde olmuştur. İnsani müdahalelerden kuraklığa, HIV/AIDS gibi sağlık sorunlarından iç savaşlara kadar pek çok durumda VII. Bölüm yetkilerine başvurmuştur. Bunların hangilerinin uluslararası barış ve güvenliği gerçekten tehdit ettiği ve dolayısıyla Güvenlik Konseyi'nin VII. Bölüm yetkilerine uygun olduğu şüphesizdir ki bu çalışmanın kapsamını fazlasıyla aşmaktadır. Ancak önem arz eden husus, tüm bu durumların somut durumlar olduğu ve Güvenlik Konseyi'nin bu durumların her biri için uluslararası barış ve güvenlik için somut bir tehdit belirlemesi yapmış olduğudur. Ancak Güvenlik Konseyi'nin yasama niteliğindeki kararları genel ve soyut olaylara ilişkindir. Örneğin bu kararlar – hemen aşağıda Hindistan'ın 1540 sayılı karar alınmadan bir gün önce Güvenlik Konseyi başkanına ilettiği mektupta değindiği üzere – devletlere iç hukuk düzenlemeleri yapma konusunda dahi yükümlülükler yüklemektedir. Hem 1373 sayılı hem de 1540 sayılı karar devletlere iç hukuklarında değişiklik yapmaktan finansal varlıkların

---

34 **Kelsen, Hans** (1944) "The Principle of Sovereign Equality of States as a Basis for International Organizatıon", The Yale Law Journal, C:53, S:2, ss. 207-220.

35 **Jamnejad, Maziar/Wood, Michael** (2009) "The Principle of Non-intervention", Leiden Journal of International Law, C:22, S:2, s.345.

dondurulmasına kadar çeşitli yükümlük yüklemiştir. Dahası, bunu yaparken somut bir terör örgütü veya silahlanma tehlikesine atıfta bulunma gereği de duymamıştır.

2. Yasama Yetkisine Yönelik *Opinio Juris* ve Devlet Uygulamalarının Yanıltıcılığı

BM içindeki her organın kendi yetki ve görev alanına ilişkin yorumlama yapma yetkisini kabul etmek, bu yetkinin tüm devletler üzerinde *ipso facto* bağlayıcı olduğu anlamından öte, ilgili organ içerisinde faaliyette bulunan devletlerin uygulamaları ve kabullerini yansıtmalıdır. Bir diğer ifade ile, Güvenlik Konseyi'nin belirli bir yöndeki uygulamasının Şart'ın "evrimsel bir gelişmesi" olarak desteklenebilmesi için BM üyeleri tarafından genel bir kabul şartı hala aranmalıdır. Bu yorum UAD içtihatlarınca da desteklenmektedir. UAD önüne gelen bir davada, Güvenlik Konseyi'nde karar üzerinde yapılan oylamada iki daimî üyenin çekimser kalması nedeniyle, kararın daimî üyelerin ortak oyları da dahil olmak üzere dokuz üyenin olumlu oyu ile kabul edilmediği için BM Şartı'nın 27'nci maddesinin 3'üncü fıkrasına aykırı olduğu ileri sürülmüştür. UAD bu iddiayı şu gerekçeyle kabul etmemiştir: "*Güvenlik Konseyi tarafından izlenen bu prosedür, Şart'ın 27'nci maddesinde 1965 yılında yapılan değişikliğin ardından değişmeden devam etmesi ve Birleşmiş Milletler üyeleri tarafından genel olarak kabul edilmiş olması, bu örgütün genel bir uygulamasını kanıtlamaktadır.*"[36] Güvenlik Konseyi kararlarına yönelik böyle bir kabulün varlığı ise son derece tartışmalıdır.

Her şeyden evvel, 1373 ve 1540 sayılı kararlar uyarınca oluşturulan komitelere yönelik devlet katkıları, Güvenlik Konseyi'nin bu kararları kabul etme yetkisinin veya terörizmle mücadele amacına ulaşırken kullanmaya çalıştığı araçların değil, yalnızca terörizmle mücadele amacının kabulüne yönelik bir katkı olarak anlaşılmalıdır. Örneğin Irak hükümeti 1373 sayılı

[36] The International Court of Justice, Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion of 21 June 1971, ICJ Reports 16, para. 22, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/53/053-19710621-ADV-01-00-EN.pdf , s.e.t.18.10.2020.

karara yönelik olarak, uluslararası terörizmle ilgili her türlü çalışmayı desteklediğini beyan etmekle birlikte, ülkesinin "*. . . devlet destekli terör de dahil olmak üzere, terörizmin en başta gelen kurbanı*" olduğunu ve ülkesine yönelik terörü destekleyen devletlerden birinin de ABD olduğunu dile getirmiştir.[37] Aynı ABD'nin 1373 sayılı kararı alan Güvenlik Konseyi'nin daimî üyesi olduğu hatırlandığında, Irak'ın neden ABD'ye – ve dolayısıyla Güvenlik Konseyi'ne – böyle bir yetki vermeye istekli olmayacağı daha anlaşılabilir olmaktadır.

1373 sayılı karar oy birliğiyle kabul edilmiş olsa da oylamanın gerçekleştiği sırada (28 Eylül) devletlerin hala 11 Eylül saldırılarının yoğun etkisi altında olduğu bir gerçektir. Örneğin Güvenlik Konseyi'nin yasama türü geniş yetkilere sahip olmasını destekleyen Bantekas'a göre, 1373 sayılı karar ile ABD, "*[Güvenlik Konseyi'nden] başka koşullarda geçiremeyeceği ve devletlerin de herhangi bir uluslararası antlaşmaya bağlı olmayı kabul etmeyecekleri tedbirler koyarak mevcut koşullardan ve uluslararası duyarlılıktan yararlanmıştır*."[38] Dahası ABD tarafından hazırlanan taslak karar metni, Güvenlik Konseyi'nin daimî üyelerine kararın kabul edilmesinden önce iki gün ve geçici üyelerine sadece bir gün önce tebliğ edilmiştir.[39] Bu bağlamda, üye devletler tarafından fiili bir karşıtlık olmaması, Güvenlik Konseyi'nin bu tür bir yetkiye sahip olduğu konusunda devletlerin desteğini gösterecek şekilde değerlendirilmemelidir.

1540 sayılı kararın tartışmaları sırasında ise birçok ülke delegasyonu Güvenlik Konseyi'nin yetkisine ilişkin ciddi şüpheleri olduğunu ve böyle bir yetkiyle donatılamayacağını dile getirmişlerdir. En fazla itirazı dilen getiren Hindistan, karar oylamasından bir gün önce Güvenlik Konseyi başkanına yazdığı bir mektupta şu ifadelerle ulusal egemenlik vurgusu yapmıştır:

---

37 Letter Dated 27 December 2001 from the Chairman of the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001) Concerning Counter-Terrorism, Addressed to the President of the Security Council, UN Doc. S/2001/1291, https://digitallibrary.un.org/record/458381?ln=en , s.e.t. 13.10.2020.

38 **Bantekas, Ilias** (2003) "The International Law of Terrorist Financing", The American Journal of International Law, C:97, S:2, s.326.

39 **Heupel, Monika** (2014) "Security Council Legislation in Counter-Terrorism": Popovski, Vesselin/ Fraser, Trudy (Editörler), The Security Council as Global Legislator, London, Routledge, s.132.

"*Hindistan, anayasal hükümleri ve prosedürleriyle uyumlu olmayan, ulusal çıkarlarına aykırı olan veya egemenliğini ihlal eden, harici olarak belirlenmiş normları veya standartları kaynağı ne olursa olsun . . . kabul etmeyecektir.*"[40] Aynı ülke, bu kez 1540 sayılı kararın Güvenlik Konseyi'ndeki tartışmaları sırasında söz alarak, "*Konsey tarafından yasama işlevlerinin VII. Bölüm yetkilerine başvurularak yerine getirilmesinin, Şart'ta da belirtilen Genel Kurul ile Güvenlik Konseyi arasındaki güç dengesini bozabileceğinden endişe*" duyduğunu ifade etmiştir.[41]

Benzer şekilde Pakistan, envanterlerinde nükleer silah bulunduran ve veto gücüne sahip beş devletin yer aldığı Güvenlik Konseyi'nin nükleer silahların yayılmasının önlenmesi veya nükleer silahsızlanma konusunda gözetim yetkisi verilecek uygun bir organ olmadığını belirttikten sonra, "*Şart'ın VII. Bölüm'ü uyarınca bu kararın kabul edilmesi için hiçbir gerekçe bulunmamaktadır. Devlet dışı aktörlerin elindeki kitle imha silahlarının yaygınlaşması tehdidi gerçek olabilir, ancak yakın değildir. [Dolayısıyla BM] Şartı'nın 39'uncu maddesi anlamında barış için bir tehdit oluşmadığı*" açıklamasında bulunmuştur.[42]

Benzer şekilde Mısır, "*Güvenlik Konseyi'ne ek yasama yetkileri verme yönünde artan bir eğilim olduğunu görüyoruz, [ancak] Şart, Konseye yasama yetkisi vermemektedir*" diyerek Güvenlik Konseyi'nin genel ve soyut normlar yaratmasına açıkça karşı çıkmıştır.[43] Yine Namibya, ". . . *mevcut çok taraflı hukuki enstrümanlarla doldurulması gereken boşluklar olduğunu kabul etmekle birlikte, bu tür boşluklar çok taraflı müzakere edilmiş belgelerle doldurulabilir ve dengesiz ve seçici olan Konsey tedbirleriyle doldurulmamalıdır, zira bunlar yalnızca bunları hazırlayanların görüşlerini temsil etmektedir*" açıklamasıyla, genel ve soyut nitelikteki normların uluslararası antlaşmalar yoluyla konulması

40 UN Doc. S/2004/329, https://undocs.org/S/2004/329 , s.e.t. 22.10.2020.

41 UN Doc. S/PV.4950 (2004), s.22, https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/1540-spv-4950.php , s.e.t. 22.10.2020.

42 ibid 5.

43 UN Doc. S/PV.4950 (Resumption 1) (2004), s.3, https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/1540-spv-4950-r1.php , 22.10.2020.

düşüncesini desteklemiştir.[44] Aynı düşünce, "*. . . karar taslağının Şart'ın VII. Bölüm'üne dayandığı gerçeği, devletlerin tek taraflı yaptırımlara başvurmaları için bir ön izin olarak anlaşılamaz. Diğer bir deyişle, uygulamanın gözetimi çok taraflı bir çerçeve içinde yapılmalıdır*" açıklamasıyla İsviçre tarafından da paylaşılmıştır.[45]

Kararı savunanlar bile bunun istisnai bir önlem olduğunu açıkça belirtmişlerdir. Örneğin Güney Kore, "*Güvenlik Konseyi'nin mevcut nükleer silahların yayılmasını önleme rejimlerindeki önemli boşlukları ele alması uygun ve tam zamanındadır. Bununla birlikte, Güvenlik Konseyi'nin yasama yetkisinin dikkatle ve istisnai durumlarda kullanılması gerektiğini eklemeliyiz*" diyerek ilgili organın sınırlı bir şekilde hareket etmesi gerektiğini vurgulamıştır.[46] Benzer endişelerin aynı görüşmeler sırasında Endonezya,[47] İran,[48] Nepal,[49] Nijerya,[50] Singapur,[51] Küba[52] ve Güney Afrika[53] tarafından da dile getirildiği ayrıca not edilmelidir.

Açıklanan nedenlerle, Güvenlik Konseyi'nin genel ve soyut uygulanabilirlik normları üreten yasama niteliğindeki kararlarına yönelik gerçek bir devlet desteğini göstermek zor göründüğünden, bu tür işlemlerin *ultra vires* niteliğinde olduğu sonucuna ulaşılmalıdır. Ancak Güvenlik Konseyi'ni bu tür kararların alınması konusunda engelleyecek üst bir makam da teknik olarak yoktur. Bu bağlamda bir diğer sorun, devletlerin bu tür kararlara karşı bir çeşit direnme hakkının olup olmadığına ilişkindir.

44 UN Doc. S/PV.4950 (Resumption 1), s.16.
45 UN Doc. S/PV.4950, s.28.
46 UN Doc. S/PV.4950 (Resumption 1), s.8.
47 UN Doc. S/PV.4950, ss. 31-32.
48 ibid UN Doc. S/PV.4950, ss. 32-33.
49 UN Doc. S/PV.4950 (Resumption 1), ss. 13-14.
50 UN Doc. S/PV.4950 (Resumption 1), ss. 14-15.
51 UN Doc. S/PV.4950, ss. 24-25.
52 UN Doc. S/PV.4950, s.30.
53 UN Doc. S/PV.4950, ss. 21-22.

C. *ULTRA VİRES* KARARLARA DİRENME HAKKI?

UAD'nin bir danışma kararında belirttiği üzere, BM organlarının almış olduğu kararların *ultra vires* nitelikte olduğu kanıtlanana kadar geçerli olduğu varsayılır.[54] Bir diğer ifadeyle, BM organlarının kararlarının hukuka uygunluk karinesi söz konusudur. Şüphesiz bu adi bir karine niteliğindedir, zira aksi durumda her bir BM organının kendi kararlarıyla kendi yetki alanını sınırsız bir şekilde genişletmeye muktedir olduğu sonucu ortaya çıkacaktır. BM kararlarına ilişkin hukuka uygunluk karinesinin nasıl çürütülebileceği konusunda ise literatürde görüş ayrılığı bulunmaktadır. Ancak Akande'nin ifade ettiği üzere "*küçük prosedür kusurları*" içeren kararların geçersiz olduğu iddiası kendine fazla taraftar bulmazken,[55] Klabbers'in bu tür kararların "*yalnızca en bariz durumlarda*" hükümsüz olması gerektiği önerisi[56] üzerinde genel bir uzlaşı vardır. Şüphesizdir ki böyle bir "en bariz" durum, kararı alan uluslararası örgütün veya o örgütün bir organının yetkisiz olduğu bir senaryoda ortaya çıkacaktır.

Bu bağlamda, BM Şartı'nın hiçbir organa tanımadığı yasama yetkisinin Güvenlik Konseyi tarafından kullanımı, *ultra vires* nitelikte olduğundan geçerli kararlara yol açamaz. UAD'nin bir danışma görüşünde Hâkim Morelli'nin ayrı görüşünde ifade ettiği üzere, "*[BM'nin] geçersiz olduğu düşünülen bir eylemi, tam ve mutlak bir şekilde hükümsüz olacağı için hiçbir hukuki etkisi olmayan bir eylem olacaktır*."[57] Ancak açıkça *ultra vires* olan uluslararası örgüt kararlarının hukuki etkilerine ilişkin olarak da literatürde görüş birliği bulunmamaktadır.

---

54 The International Court of Justice, Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, 1962, ICJ Rep. 150, s.168, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-00-EN.pdf , s.e.t. 12.10.2020.

55 **Akande, Dapo** (2003) "International Organizations": Evans, Malcolm D. (Editör), International Law, Oxford, Oxford University Press, s.285.

56 **Klabbers, Jan** (2002) An Introduction to International Institutional Law, Cambridge, Cambridge University Press, s.242.

57 Separate Opinion of Judge Morelli, Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, 1962, ICJ Rep. 216, s.222, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-04-EN.pdf , s.e.t. 12.10.2020.

Bazı yorumcular[58] bunların *ab inito* geçersiz olduğunu ileri sürerken, diğer bazıları[59] ise geçersiz kılınabilir olduğu görüşündedirler.

Bu görüş ayrılığı, devletlerin *ultra vires* kararları reddetme hakkının olup olmadığı hususunda da sürmektedir. UAD'nin *Certain Expenses* danışma kararındaki karşı görüşünde Mahkeme Başkanı Hâkim Winiarski, uluslararası hukuk sisteminde hükümsüzlük tespiti yapmaya yetkili hiçbir mahkeme bulunmadığından hareketle, bir kararın hükümsüzlüğüne ancak yetkili bir mahkeme tarafından hükümsüzlük tespit edildiğinde dayanılabileceği iddiasını reddetmiştir.[60] Yine bazı yazarlara göre, üye devletlerin *ultra vires* olduğunu düşündükleri uluslararası kuruluşların eylem ve kararlarını reddetme hakkı, devletlerin sahip oldukları doğal haklardan kaynaklanmaktadır.[61] UAD'nin *Interpretation of the Agreement* danışma kararındaki ayrı görüşünde Hâkim Gros benzer bir hukuki pozisyon almıştır:

> *"DSÖ'nün uluslararası hukuka aykırı bir kararı, devletlerin çoğunluğu bu karara lehte oy verdiği için hukuka uygun hale gelmez. DSÖ . . . birlikte yapmaya karar verdikleri şeyleri yapmak için üye devletler tarafından oluşturulmuştur. Üye devletler, hukuka aykırı olarak düşündükleri bir eylemi uygulamak zorunda değildirler ve dahası uluslararası kuruluşların uygulamaları, böyle durumlarda bu tür faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin reddedilme [seçeneğine] başvurulabileceğini göstermiştir. Sonuç olarak, uzman bir kurumun yetkisini aştığı konularda üye devletlerin çoğunluğu*

---

58 **Ciobanu, Dan** (1975) Preliminary Objections: Related to the Jurisdiction of the United Nations Political Organs, The Hague, Martinus Nijhoff, s.75 ("Bu tür bir eylem ab initio hükümsüz ve geçersiz olacaktır").

59 **Osieke, Ebere** (1983) "The Legal Validity of Ultra Vires Decisions of International Organizations", American Journal of International Law, C:77, S:2, s.255 ("Genel bir kural olarak, [bu tür] fiil ve kararlar ab initio hükümsüz olmantansa hükümsüz kılınabilir niteliktedir").

60 Dissenting Opinion of Judge Winiarski, Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, 1962, ICJ Rep. 227, s.232, <icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-05-EN.pdf>, s.e.t. 12.11.2020.

61 **Ciobanu**, s.174.

tarafından alınan bir karar hiçbir anlam ifade etmez. Sayılar, kurucu antlaşmadaki yeterlilik eksikliğini gideremez."[62]

Buna karşın, üye devletlerin kurucu antlaşmaya aykırı olduğunu düşündükleri kararları, bir inceleme mercii tarafından bu yönde bir hukuki tespit olmaksızın reddetme hakları, bütün uluslararası hukukçular tarafından paylaşılmamaktadır. *Certain Expenses* davasındaki ayrı görüşünde Hâkim Morelli pozisyonunu – gerçi Genel Kurul üzerinden – şu sözlerle belli etmiştir:

> *"Benim görüşüme göre, [BM] Şartı'nın herhangi bir üye devlete, . . . bir Genel Kurul kararının . . . herhangi bir hukuki etkisi olmadığını iddia etme hakkını herhangi bir zamanda açık bıraktığını varsaymak mümkün değildir. Aksine, kararın dayandığı gerekçelere bakılmaksızın, Şart'ın Genel Kurul kararına kesinlik verdiği varsayılmalıdır ve hatta Genel Kurul'un gerçek bir takdir yetkisine sahip olmadığı bir alanda bile bu böyle kabul edilmelidir.*"[63]

Benzer şekilde Pollux'a göre de "*en kolay, en ilkel ve en tatmin edici olmayan çözüm, her bir üye devletin Şart'ı nasıl yorumlayacağına kendisinin karar verme hakkına sahip olduğunu söylemektir.*"[64]

Konuyla ilgili görüş ayrılıkları nedeniyle, üye devletlerin *ultra vires* nitelikte olduğunu düşündükleri uluslararası kuruluşların kararlarını *ab initio* reddetme haklarını genel kabul görmüş bir uluslararası hukuk ilkesi olarak değerlendirmek mümkün değildir.[65] Bu açıdan sorun bu tür kararları bir çeşit denetime tabi tutacak mekanizma(lar)ın varlığına ilişkindir. Bu nedenle bir sonraki soru, bu konuda devletlerin faydalanabileceği uluslararası bir merciinin olup olmadığıdır, ki akla ilk olarak UAD gelmektedir.

---

62 Separate Opinion of Judge Gros, Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion, 1980, ICJ Rep. 99, s.104, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/65/065-19801220-ADV-01-01-EN.pdf , s.e.t. 12.11.2020.

63 Separate Opinion of Judge Morelli, s.221.

64 **Pollux** (1946) "The Interpretation of the Chapter", British Year Book of International Law, C:23, s.56.

65 **Osieke**, s.255.

II. UAD'NİN GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI ÜZERİNDEKİ HUKUKİ DENETİM YETKİSİ

Bu bölümde, siyasi organların kararlarının hukuka uygunluğunun bağımsız bir mahkeme tarafından incelenmesi anlamındaki denetiminin, UAD Statüsü'nün 38(1)(c)'inci maddesi[66] açısından genel bir uluslararası hukuk ilkesi olarak kabul edilip edilemeyeceği incelenecektir. UAD'nin, BM'nin iki siyasi organının kararları üzerinde yargısal bir denetim yetkisi olup olmadığı konusunda BM Şartı herhangi bir hüküm içermemektedir. Böyle bir yetkinin olduğu kabul edilse bile, önemle belirtmek gerekir ki UAD'nin Güvenlik Konseyi kararlarını çekişmeli yargılamalar sırasında denetleme fırsatı oldukça düşüktür. Zira BM'nin siyasi organları, UAD'nin çekişmeli yargılamalarına bizatihi taraf olamayacağından, Güvenlik Konseyi kararlarının yasallığı sorunu devletler arasındaki uyuşmazlık karşısında ikincil bir konumda olacaktır.[67] Diğer bir ifadeyle, bir Güvenlik Konseyi kararının hukuka uygunluğunun UAD tarafından incelenebilmesi için, bu incelemenin taraflar arasındaki anlaşmazlığın çözümüne katkı yapıcı nitelikte olması gerekecektir. Ayrıca belirtilmelidir ki UAD'nin zorunlu yargı yetkisi ve uluslararası hukuku devletler arasında re'sen uygulama gücü bulunmadığından, Divan'ın *ratio personae* ve *ratio materiae* yargılama yetkisi devletlerin rızasına bağlıdır.[68] Bu

---

66 Statü'nün 38(1)'inci maddesi aşağıdaki gibidir:
"Kendisine sunulan uyuşmazlıkları uluslararası hukuka uygun olarak çözmekle görevli olan Divan:
a. uyuşmazlık durumundaki devletlerce açık seçik kabul edilmiş kurallar koyan, gerek genel gerekse özel uluslararası antlaşmaları;
b. hukuk olarak kabul edilmiş genel bir uygulamanın kanıtı olarak uluslararası yapılagelmiş kurallarını;
c. uygar uluslarca kabul edilen genel hukuk ilkelerini;
d. 59. Madde hükmü saklı kalmak üzere, hukuk kurallarının belirlenmesinde yardımcı araç olarak adli kararları ve çeşitli ulusların en yetkin yazarlarının öğretilerini uygular." Statute of International Court of Justice https://www.icj-cij.org/en/statute Erişim Tarihi 21 Kasım 2020.

67 **Göçer, Mahmut** (2007) "Uluslararası Adalet Divanı ile Güvenlik Konseyi Arasında Yetki Çatışması", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:11, S:2, s.704.

68 Statü'nün 36(1) ve 36(2) hükümleri aşağıdaki gibidir:

bağlamda Fassbender'in de belirttiği gibi, Güvenlik Konseyi kararlarının yargısal denetimi, ancak tarafların bu kararı UAD'nin yargı yetkisine tabi tutma istekliliğine bağlı olması nedeniyle istisnai bir durum olacaktır.[69]

Güvenlik Konseyi kararlarının hukuki denetimi konusunda en çok referans yapılan kaynak, UAD'nin ancak 1998'de karara bağlayabildiği *Lockerbie*[70] davasıdır.[71] *Lockerbie* davası, 21 Eylül 1988'de İskoçya'nın Lockerbie kentinde Pan Am 103 sefer sayılı uçağın patlamasına karıştıkları iddiasıyla iki Libya vatandaşının İngiltere ve ABD tarafından Kasım 1991'de iadesinin talep edilmesiyle başlamıştır. Bu talep daha sonra bağlayıcı olmayan bir Güvenlik Konseyi kararı ile desteklenmiş ve karar uyarınca Libya'dan iki zanlının iadesi ve uygun miktarda tazminat ödenmesi taleplerine uyması istenmiştir.[72]

"1. Divan'ın yetki alanı tarafların kendisine sunacağı bütün işlerle Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda ya da yürürlükteki antlaşma ve sözleşmelerde özel olarak öngörülmüş bütün durumları kapsar.

2. İş bu Statü'ye taraf olan devletler, herhangi bir anda, aynı yükümlülüğü kabul eden herhangi bir başka devlete karşı, konusu hepsine ilişkin olarak Divan'ın yargı yetkisini fiilen ve özel anlaşma olmaksızın zorunlu olarak tanıdıklarını bildirirler:

a. bir antlaşmanın yorumlanması;

b. uluslararası hukuka ilişkin her konu;

c. saptandığı takdirde, uluslararası bir yükümlülüğe aykırılık oluşturabilecek her olayın gerçekliği;

d. uluslararası bir yükümlülüğe aykırı bir davranışın gerektirdiği zarar giderimin niteliği ya da kapsamı." Statute of International Court of Justice.

69 **Fassbender, Bardo** (1998) "The United Nations Charter as Constitution of the International Community", Columbia Journal of Transnational Law, C:36, s.575.

70 The International Court of Justice, Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United Kingdom), ICJ Rep. 1998, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/88/088-19980227-JUD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 11.11.2020.

71 **Matheson, Michael J.** (2004) "ICJ Review of Security Council Decisions", George Washington International Law Review, C:36, S:3, s.615; **Martenczuk, Bernd** (1999) "The Security Council, the International Court and Judicial Review: What Lessons from Lockerbie?", European Journal of International Law, C:10, S:3, s.517; **White, Nigel** (1999) "Case Analysis: To Review or Not to Review? The Lockerbie Cases Before the World Court", Leiden Journal of International Law, C:12, S:2, s.401.

72 UN Doc. S.C. Res. 731.

Libya ise suçluların iadesini, her üç devletin de dahil olduğu 23 Eylül 1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme'nin (Montreal Sözleşmesi) uygulaması kapsamına girdiğini ileri sürmüştür. Montreal Sözleşmesi'nde yer alan uzlaşma maddesi[73] uyarınca 3 Mart 1992'de UAD'ye başvuran Libya, *aut dedere aut iudicare* ilkesine[74] dayanarak, Divan'dan kendisinin Montreal Sözleşmesi kapsamındaki tüm yükümlülüklerine uyduğunu, İngiltere ve ABD'nin bu sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini ihlal ettiğini ve Libya'ya karşı herhangi bir kuvvet kullanımı veya kuvvet kullanımı tehdidinden vazgeçmek zorunda olduklarını tespit etmesini talep etmiştir. Bunun yanında Libya, tarafların haklarının korunmasının gerekli olduğu durumlarda UAD Statüsü'nün ilgili hükmü uyarınca Divan'ın geçici tedbirler uygulayabildiğini belirterek, zanlıların teslim edilmesini sağlamak maksadıyla İngiltere ve Amerika'nın Libya üzerinde baskı kurma faaliyetlerinin engellenmesi için geçici tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.[75]

Geçici tedbir talebi üzerine yapılan sözlü duruşmalardan sonra UAD karar aşamasına geçmiş, ancak Divan henüz kararını veremeden Güvenlik

---

73 Montreal Sözleşmesi Madde 14(1): "İki veya daha fazla Akit Devlet arasında, bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması ile ilgili olarak çıkan ve müzakere yoluyla halledilemeyen bir anlaşmazlık, bunlardan birinin isteği üzerine hakeme havale edilecektir. Tahkim için istekte bulunulan tarihten itibaren altı ay içinde taraflar hakem heyetinin kuruluşu konusunda anlaşmaya varamazlarsa, taraflardan herhangi biri, Divan'ın Statüsü uyarınca yapılacak bir müracaatla anlaşmazlığı Uluslararası. Adalet Divanına götürebilir", https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20974/volume-974-I-14118-English.pdf , s.e.t. 13.11.2020.

74 İlke hakkında bkz. **Plachta, Michael** (2001) "The Lockerbie Case: the role of the Security Council in Enforcing the Principle aut dedere aut judicare", European Journal of International Law, C:12, S:1, ss. 125-140. Aynı ilkeye Montreal Sözleşmesi'nin 7'inci maddesinde de yer verilmektedir: "Sanığın, ülkesinde yakalandığı Akit Devlet, eğer onu iade etmezse, herhangi bir istisna tanımadan ve suç kendi ülkesinde işlenmiş olsun veya olmasın, olayı ceza kovuşturması yapılması maksadıyla yetkili makamlarına intikal ettirmek zorunda olacaktır. Bu makamlar kararlarını, o devletin hukukuna göre ciddi nitelikteki herhangi bir adi suç için öngörülen usuller uyarınca vereceklerdir."

75 Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United Kingdom), s.6.

Konseyi 31 Mart 1992'de 748 sayılı kararı almıştır. 748 sayılı kararda, Libya hükümetinin terörizmin desteklenmesinden somut şekilde uzaklaştığına dair bir emare olmaması ve özellikle 731 sayılı karardaki taleplere tam ve etkili bir şekilde yanıt vermemesinin uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdit oluşturduğunu belirlenmiştir. Ayrıca, Libya'nın İngiltere ve ABD hükümetlerinin ortak bildirgesinde ifade edilen iade taleplerine uyulmaması durumunda, Güvenlik Konseyi'nin Libya'ya silah hava yolculuğu ambargosu uygulanacağı ifade edilmiştir.[76]

Karar aşamasında olduğu davayı doğrudan etkileyen yeni durum karşısında UAD, bu koşullar altında geçici tedbir kararına gerekli olmadığına hükmetmiştir. Divan, 14 Nisan 1992 tarihli bu hükmü kurarken, esasa ilişkin konularda ne olgusal ne de hukuki kesin tespitler yapmış ve tarafların bu tür konulara esas aşamada itiraz etme hakkının saklı olduğunu vurgulamıştır. Önemle belirtmek gerekir ki Divan'a göre, geçici tedbirler aşamasında üye devletler Güvenlik Konseyi'nin 748 sayılı kararında ortaya koyduğu yükümlülüklere uymak mecburiyetindeydi. Bu mecburiyet ise, üye devletlerin Güvenlik Konseyi'nin bağlayıcı kararlarını yerine getirmekle yükümlü olduğu ve Montreal Sözleşmesi de dahil olmak üzere uluslararası anlaşmalardaki yükümlülüklerinin yerine BM Şartı kapsamındaki yükümlülüklerin üstün geleceğini hüküm altına alan Şart'ın 25'inci ve 103'üncü maddelerinden kaynaklanmaktaydı.[77]

---

[76] UN Doc. S.C. Res. 748 (1992), https://digitallibrary.un.org/record/196976 , s.e.t. 11.11.2020. Not etmek gerekir ki 31 Mart 1992 tarih ve 748 sayılı Güvenlik Konseyi kararının toplantısı sırasında yaşanan tartışmalarında, birkaç delege Güvenlik Konseyi'nin UAD'nin bir karar vermesini beklemesinin daha isabetli olacağını ifade etmiştir. Örneğin Zimbabwe delegesi, Güvenlik Konseyi'nin bu kararının büyük bir kurumsal krize yol açabileceği konusunda görüş belirtmiştir. Cape Verde ve Hindistan temsilcileri de bu yönde endişelerini dile getirmişlerdir. Bkz. Provisional verbatim record of the 3063rd meeting, S/PV 3063 (1992), https://digitallibrary.un.org/record/197000?ln=en , s.e.t. 12.11.2020.

[77] The International Court of Justice, Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United Kingdom), Provisional Measures, Rep 1992, s.15, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/88/088-19920414-ORD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 11.11.2020.

UAD'nin *Lockerbie* davasındaki geçici tedbirler konusundaki kararına dayanarak bazı yazarlar, Divan'ın Güvenlik Konseyi kararları üzerinde yargısal denetim imkânı olmadığı, zira Divan'ın 748 sayılı karara tüm üye devletlerin uymasının zorunlu olduğu gerekçesiyle Libya'nın geçici tedbir talebinin reddedildiği sonucuna varmıştır.[78] Ancak bu sonuca katılmamız mümkün değildir. Zira bu kararla UAD, sadece geçici tedbir kararı aşamasında Güvenlik Konseyi kararlarına uyulması zorunluluğunu tespit etmiş; esasa ilişkin kararda ise bu yöndeki itiraz hakkının saklı olduğunu belirlemiştir. Böylece UAD'nin Güvenlik Konseyi kararları üzerinde yargısal bir denetim yetkisi olup olmadığı hususu esas aşamasına kalmıştır. Şubat 1998'de Divan, İngiltere ve Amerika tarafından ileri sürülen ön itirazları[79] reddetmiş ve davaya bakmaya yetkili olduğuna karar vermiştir. Lakin UAD bu yönde bir değerlendirme yapma fırsatı bulamadan dava Divan önünden kaldırılmıştır.

1998 yılında patlamanın üzerinden on yıl geçmiş olmasına rağmen taraflar çözüme ulaşamamış ve tarafsız bir biçimde yargılama fikri yeniden gündeme gelmiştir. Buna ek olarak, Güvenlik Konseyi yaptırımlarına verilen destek de giderek azalmaya başlamıştır. Böyle bir ortamda İngiltere ve ABD, davanın Hollanda'da İskoç hukukunu uygulayacak İskoç hukukçu heyeti önünde bir duruşmayla çözülmesini önermiştir. Daha sonra Güvenlik Konseyi, şüphelilerin Hollanda'ya teslim edilmesi üzerine yaptırımların otomatik olarak askıya alınmasını öneren 27 Ağustos 1998 tarih ve 1992 sayılı kararı[80] kabul etmiştir. 5 Nisan 1999'da söz konusu iki Libya vatandaşı Hollanda'ya gelmiş ve Libya'ya uygulanan yaptırımlar da büyük ölçüde askıya alınmıştır. Daha sonra Hollanda'daki Camp Zeist'te yapılan duruşmada Ali El-Megrahi, Pan Am uçağına patlayıcı cihazı sokmaktan suçlu bulunurken, Ali El-Megrahi aynı suçlamadan beraat etmiştir. Mahkeme, Libya hükümetinin terörist saldırıda yer alıp almadığı sorusunu cevapsız bırakmıştır. Mahkumiyetin temyiz aşamasında onaylanmasından ve Libya'nın "*yetkili memurlarının eylemlerinin*

78 **Franck, Thomas M.** (1992) "The 'Powers of Appreciation': Who Is the Ultimate Guardian of UN Legality?", The American Journal of International Law, C:86, S:3, ss. 519-523.

79 UAD Statüsü'nün 79(3)'uncu maddesine göre, "preliminary objections" denilen ve davanın esasına geçilmeden ilk yetki ve davanın kabulüne ilişkin itirazların ele alınması gerekir.

80 UN Doc. S.C. Res. 1992 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/259091 , s.e.t. 12.11.2020.

sorumluluğunu" kabul etmesinden sonra, 10 Eylül 2003 tarihinde tarafların ortak talebi üzerine dava UAD'nin yetkisinden çıkarılmıştır.[81]

Lockerbie davasında, UAD'nin çekişmeli yargılamalarda Güvenlik Konseyi kararlarını gözden geçirmeye yetkili olup olmadığı sorusu cevapsız kaldığından, buradan çıkarılabilecek en iddialı sonuç, geçici tedbirler aşamasında Güvenlik Konseyi kararlarının neredeyse çürütülemez bir hukuka uygunluk karinesine sahip olduğudur. Bu bağlamda UAD, geçici tedbirleri yalnızca Güvenlik Konseyi kararlarıyla çelişmemesi durumunda alabilecektir. Bu sonuç, UAD'nin Kongo ile Uganda arasındaki *Armed Activities* davası geçici tedbirler kararında da teyit edilmiştir. Temmuz 2000'de Divan, Kongo'nun geçici tedbir talebini kabul ederek, taraflara herhangi bir silahlı eylemden kaçınmaları ve ayrıca çatışma bölgesinde temel insan haklarına tam saygıyı sağlamalarını emretmiştir.[82] Bu karardan önce, VII. Bölüm kapsamında kabul edilen ve tüm tarafları Kongo'daki düşmanlıkları durdurmaya çağıran 16 Haziran 2000 tarih ve 1304 sayılı Güvenlik Konseyi kararı verilmiştir.[83] UAD de geçici tedbirleri kabul etme nedenlerinden birisi olarak Kongo tarafından talep edilen tedbirler ile 1304 sayılı Güvenlik Konseyi kararında yer alan yükümlülükler arasında bir çatışma olmamasını göstermiştir.[84]

UAD'nin Güvenlik Konseyi kararları üzerindeki olası yargı denetimine karşı çıkanların iddialarının temel dayanak noktası, Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliğin korunması konusundaki birincil sorumluluğa

---

81 **Scharf, Michael/Taylor, Mistale** (2017) "A Contemporary Approach to the Oldest International Crime", Utrecht Journal of International and European Law, C:33, S:84, s.84.

82 The International Court of Justice, Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda), Provisional Measures, para. 39, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/116/116-20000701-ORD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 19.11.2020.

83 UN Doc. S.C. Res. 1340 (2000), https://digitallibrary.un.org/record/416322 , s.e.t. 11.11.2020.

84 Armed Activities on the Territory of the Congo, Provisional Measures, paras. 36-37.

sahip olması[85] ve bu organın işlevini verimli bir şekilde yerine getirme ihtiyacı[86] olarak gösterilmektedir. Buna göre, UAD'nin bir Güvenlik Konseyi kararının BM Şartı'na veya diğer uluslararası hukuk enstrümanlarına aykırı olduğu tespiti Güvenlik Konseyi'nin işleyişini engelleyeceğinden[87], barışçıl çözüm imkanları daralacaktır[88]. UAD'nin yasallık denetimi talebini karşılaması, Güvenlik Konseyi'nin bağlayıcı kararlarına yönelik sürekli bir karşı çıkış gerekçesi olarak yorumlanabilecek ve dahası bağlayıcı Güvenlik Konseyi kararlarının yasadışı olduğu iddiası Güvenlik Konseyi'nin kararlarını boşa çıkarmak isteyen bazı devletler tarafından kötü bir emsal oluşturacaktır.[89]

UAD'nin hukukilik denetimine karşı çıkanların endişeleri esasen BM Şartı'nın kabul edildiği San Francisco Konferansı'nda da benzer biçimlerde dile getirilmiştir. Belçika delegasyonu tarafından yapılan ve Güvenlik Konseyi kararlarının UAD tarafından denetlenmesini öngören öneri[90] bu sebeplerle

---

85 **Evans, Scott** (1994) "The Lockerbie Incident Cases: Libyan-Sponsored Terrorism, Judicial Review and the Political Question Doctrine" Maryland Journal of International Law and Trade, C:18, s.54 ("[UAD'nin bu tür yargısal kararları], Güvenlik Konseyi'nin rolünü zayıflatacak ve uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye atacaktır").

86 Hâkim Schwebel'in Lockerbie davasındaki karşı görüşü için bkz. Dissenting Opinion of President Schwebel, Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United Kingdom), Rep 1992, s.172, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/89/089-19980227-JUD-01-06-EN.pdf , s.e.t. 14.11.2020 ("Şart'ın VII. Bölümü uyarınca kabul edilen Güvenlik Konseyi kararlarının bir devleti bağlamadığı veya o devlet tarafından "karşı çıkılabilir" olduğu yönünde alınacak bir mahkeme kararı . . . Konsey kararlarının etkililiğine ciddi şekilde zarar verecek ve Şart'ın bütünlüğünü bozacaktır.").

87 **D'Angelo, Deborah** (2000) "The Check on International Peace and Security Maintenance: The International Court of Justice and Judicial Review of Security Council Resolutions", Suffolk Transnational Law Review, C:23, S:2, s.593 ("UAD'nin Konsey'in ilerici çabalarına müdahalesi, dünya dengesini korumak için gereken kararlı ve etkili eylemleri engelleyecektir").

88 **Reisman, W. Michael** (1993) "The Constitutional Crisis in the United Nations", The American Journal of International Law, C:87, S:1, s.88.

89 Dissenting Opinion of President Schwebel, s.172.

90 Belçika'nı önerisi şu şekildedir: "Güvenlik Konseyi önüne getirilen bir anlaşmazlığa taraf olan herhangi bir devlet, Konsey tarafından verilen bir karar veya önerinin temel haklarını ihlal edip etmediğini Daimî Uluslararası Adalet Divanı'na sorma hakkına sahip olacaktır. Divan bu tür hakların göz ardı edildiğini veya tehdit edildiğini tespit ederse, Güvenlik Konseyi

reddedilmiştir. Örneğin Sovyetler Birliği böyle bir önerinin kabul edilmesinin "*Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliği sürdürme yetkisini zayıflatma etkisine sahip*" olacağını ileri sürerken, ABD bu öneriyi halihazırda "*Güvenlik Konseyi'nin adalet ilkelerine ve uluslararası hukuka uygun hareket etmek zorunda olduğu*" için kabul edilemez bulmuştur.[91] İngiltere'ye göre öneri, Güvenlik Konseyi'nin derhal harekete geçmesinin en çok arzu edildiği bir zamanda gecikmeye neden olacak, böylelikle saldırganlığı düşünen bir devletin eline güçlü bir silah vereceğinden Konsey barışı sürdürme rolünü etkili şekilde oynayamayacaktır.[92] Fransa ise Belçika önerisindeki fikirleri büyük bir sempatiyle karşılarken, arzulanan amacın etkili şekilde elde edilmesinden duyduğu şüpheyi dile getirmiştir.[93] Bu tarihi perspektiften değerlendirildiğinde, BM Şartı'nda çekişmeli yargılamalarda yargısal denetimi sağlayacak herhangi bir hükmün bulunmaması, pek tabiidir ki UAD'nin böyle bir güce sahip olmayacağı şeklinde yorumlanabilir.

UAD'nin yargısal denetimini destekleyenler ise BM organları arasındaki iş birliği yapma yükümlülüğünün UAD ve Güvenlik Konseyi için de aynı şekilde geçerli olduğu düşüncesine dayanmaktadırlar. Bu görüşe göre, organlar arasındaki ilişkiyi asimetrik şekilde bozmaya çalışan Güvenlik Konseyi'nin bizatihi kendisidir, zira yukarıda da ele alınan 748 sayılı kararın kabul edilmesi örneğinde olduğu gibi, Güvenlik Konseyi UAD'nin çalışmasını engellemiştir.[94] Güvenlik Konseyi 748 sayılı kararı kabul ettiğinde, Libya çoktan UAD nezdinde bir yargılama başlatmakla kalmamış, taraflar sözlü iddialarını sunmuş ve hatta UAD geçici önlemler konusunda karar müzakerelerine başlamıştır. Güvenlik

sorunu yeniden gözden geçirmek veya anlaşmazlığı bir karar için Genel Kurul'a göndermek görevini üstlenir" bkz. Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 3, s.336.

91 Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 12, s.49, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.11.11.2020.

92 Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 12, s.65.

93 Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 12, s.50.

94 **Evans**, ss. 60-61.

Konseyi, UAD'nin kararının sonucunu beklemeden bağlayıcı tedbirler alarak Divan'ın yargı yetkisini açık şekilde zayıflatmıştır.[95]

Yargısal denetimi destekleyenler, San Francisco Konferansı sırasında Belçika önerisinin kabul edilmemesini de farklı bir açıdan değerlendirmektedirler. Buna göre taslağı hazırlayanlar, Güvenlik Konseyi eylemlerinin hukukiliğini sağlamak konusunda hemfikir olsa da bu organın kararlarına karşı Divan'a rutin bir şekilde başvurulabilecek bir temyiz hakkı tanıyarak Güvenlik Konseyi'nin hızlı hareket etme kabiliyetini gereksiz yere engellemek de istememişlerdir. Bu bağlamda hazırlık çalışmaları göstermektedir ki Belçika önerisine karşı çıkılması, Güvenlik Konseyi'ni normatif kontrollerden uzak tutma arzusunun bir uzantısı olmaktan ziyade, yukarıda Amerikan delegesinin beyanından görüldüğü üzere uluslararası hukuk ilkelerinin koyduğu sınırlar dahilinde hareket edilmesi anlayışından kaynaklanmaktaydı.[96]

Bu durum Belçika'nın öneriyi geri çekme nedeninde de açık şekilde görülmektedir. Buna göre Belçika, ancak ABD ve İngiltere delegeleri tarafından Dumbarton Oaks Önerileri'ndeki (şimdi BM Şartı, VI. Bölüm'e dair olanlar) "tavsiye" kelimesinin herhangi bir zorlama veya yaptırım gerektirmediğine dair güvence aldıktan sonra değişiklik önerisini geri çekmiştir.[97] Belçika'nın Yargı Teşkilatı Komisyonu'na sunduğu benzer bir öneri de devletler bunun uygulanabilir bir prosedür olmadığı görüşünde olunca reddedilmiştir.[98] Bununla birlikte, nihai olarak Belçika'nın önerileri sonucunda Hukuki Sorunlar Komitesi tarafından kabul edilen "Şartın Yorumlanmasına İlişkin Bildiri", her BM organının Şart'ın kendi işlevleri için geçerli olan kısımlarını

---

95 **de Wet, Erika** (2004), The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council, Oxford, Hart PubIishing, s.76.

96 **Evans**, s.84; **Watson, Geoffrey R.** (1993) "Constitutionalism, Judicial Review, and the World Court", Harvard International Law Journal, C:34, s.11.

97 Documents of The United Nations Conference on International Organization , Volume 12, ss. 65-66, ("Belçika Delegesi, Konsey tarafından Bölüm VIII Bölüm A uyarınca yapılan bir tavsiyenin zorunlu etkiye sahip olmadığını artık açıkça anlaşıldığından, değişikliği geri çekmek istediğini belirtmiştir").

98 Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 13, ss. 653-65, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.e.t. 11.11.2020.

yorumlayacağını ifade etmekteydi. Bildiriye göre iki BM organının BM Şartı'nı farklı yorumlaması durumunda, UAD'den bir tavsiye görüşü istenebilir veya sorunu incelemek için *ad hoc* bir hukukçular komitesi kurulabilirdi.[99] Ayrıca belirtilmelidir ki UAD'nin yargısal denetimini destekleyenler, Şart'ta çekişmeli yargılamalarda buna yönelik açık bir hükmün bulunmamasını mutlak bir engel olarak değerlendirmezler, zira böyle bir yetki UAD'yi BM'nin temel yargı organı olarak tanımlayan 92'nci maddeden[100] dolaylı olarak çıkarılabilmektedir.[101] Buna ek olarak Belçika önerisine büyük güçlerin tamamı tarafından karşı çıkılmış olsa da bu durum tüm devletlerin paylaştığı bir görüş olmamıştır. Örneğin Kolombiya delegesi, Belçika'nın önerisini sıcak karşılamış ve Güvenlik Konseyi'ne duyulan güvenin UAD'ye duyulan güveni ortadan kaldırmaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bakımdan Kolombiya'ya göre Belçika'nın önerisi Şart'ın gereklerine tam olarak uymaktaydı.[102]

Görüldüğü üzere, Güvenlik Konseyi kararlarının çekişmeli yargılamalarda yargısal denetime konu yapılması sorunsalında farklı sonuçlara varılırken benzer argümanlar kullanılmaktadır. Her iki grup da örgütün verimli işlemesinin önemine ve ana organlar arasındaki iş birliği ilkesine değinirken, ek olarak vardıkları sonuçları Şart'ın tarihsel yorumuyla da desteklemeye çalışmaktadırlar. Tarihsel yorum önemli olmakla birlikte, Şart'ın taslak tarihçesinden bir takım önemli sonuçlar çıkarılıp çıkarılamayacağı son derece şüphelidir. Zira San Francisco Konferansı sırasındaki tartışmaların oldukça belirsiz olmasının yanı sıra, mevcut tartışmanın özüne (bağlayıcı Güvenlik Konseyi kararlarının çekişmeli yargılamalarda UAD tarafından yargısal

---

99 Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 13, s.710.

100 UN Charter, art. 92 ("Uluslararası Adalet Divanı, Birleşmiş Milletler'in başlıca yargı organıdır. Divan, Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'nın Statüsü'ne dayanan ve işbu Antlaşma'nın ayrılmaz bir parçasını oluşturan eski Statü'ye uygun olarak çalışır").

101 **Scott, Craig/Chang, Francis/Qureshi, Abid/Michell, Paul** (1994) "A Memorial for Bosnia: Framework of Legal Arguments Concerning the Lawfulness of the Maintenance of the United Nations Security Council's Arms Embargo on Bosnia and Herzegovina", Michigan Journal of International Law, C:16, S:1, s.99.

102 Documents of The United Nations Conference on International Organization , Volume 12, s.50.

denetime tabi tutulup tutulamayacağı) değinmemektedir. Yukarıda ele alınan San Francisco Konferansı sırasındaki tartışma, Şart'ın yalnızca VI. Bölümü uyarınca çıkarılan bağlayıcı olmayan Güvenlik Konseyi kararlarının olası denetimine odaklanmakta ve Şart'ı hazırlayanların, VII. Bölüm kapsamında alınan bağlayıcı Güvenlik Konseyi kararlarının yargısal denetimine ilişkin niyetlerine dair herhangi bir ipucu sunmamaktadır.

Etkinlik ilkesi ve BM organları arasındaki iş birliği argümanları açısından ise her iki tarafın eli oldukça güçlü görünmektedir. Bu güçlü pozisyonlar bizatihi UAD hâkimleri arasındaki güçlü bölünmelerin yanı sıra yazarlar arasında da bir gerçeklik olarak varlığını korumaktadır. Sonuç olarak, UAD'nin çekişmeli yargılamalar sırasında bir Güvenlik Konseyi kararının yargısal denetimi yetkisine sahip olup olmadığına dair tartışma hala çıkmaz bir sokakta uluslararası hukukçuların kendisine yol göstermesini beklemektedir.

SONUÇ

Uluslararası örgütler ve uluslararası hukuk literatüründe üzerinde en çok durulan siyasi aktörlerden birisi BM Güvenlik Konseyi olmuştur. Örgütün kuruluşundan bugüne yetkileri sıklıkla tartışılan Güvenlik Konseyi, kuruluşundan Kasım 2020 tarihine kadar bazıları tüm devletler üzerinde bağlayıcı olan 2500'den fazla karara imza atmıştır.[103] Bu kararlar uluslararası güvenlikten kuraklığa, salgın hastalıklardan terörizme, kadın haklarından çevresel sorunlara, insan haklarından darbelere kadar oldukça geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Güvenlik Konseyi bu kararları alırken, BM Şartı'ndan kaynaklanan yetkilerini yine kendisi yorumlamış ve dikkat çekici bir şekilde "küresel yasa koyucu" rolüne soyunmuştur.

Güvenlik Konseyi'nin bu rolü 11 Eylül saldırılarından sonra zirve noktasına ulaşmış ve VII. Bölüm yetkileri dahilinde aldığı iki bağlayıcı karar (1373 ve 1540 sayılı) ile tüm devletler için uyulması zorunlu genel ve soyut normlar yaratmıştır. Bu çalışmada Güvenli Konseyi'nin bu neviden kararlarının hukuki boyutunun yanında, bunların UAD özelinde yargısal bir

[103] United Nations Security Council, Resolutions, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.e.t. 21.12.2020.

denetime tabi tutulup tutulamayacağı incelenmiştir. Bu inceleme BM Şartı'nın (özellikle de 39, 40, 41 ve 42'nci maddelerin) değerlendirilmesi ile başlamış ve bu değerlendirme sonucunda, Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliğin korunması adına alacağı tedbirlerin genel ve soyut normlar yaratmak için kullanılamayacağı, yalnızca somut tehditler için söz konusu olabileceği gösterilmiştir. Bu iddia için bir başka dayanak noktası olarak BM sistemi içindeki görev ve sorumlulukların dağılımının sistematik yorumu da eklenmiştir.

Her ne kadar Güvenlik Konseyi'nin yasa yapma gücü lehine bazı argümanlar olsa da bunların uluslararası hukukun iki temel ilkesiyle (egemen eşitlik ve iç işlerine karışma yasağı) çatışma halinde olduğu ve iddia edilen devlet desteğinin de yanıltıcı olduğu savunulmuştur. Güvenlik Konseyi'nin bu neviden alacağı kararların yetkisi dahilinde olmadığı sonucundan hareketle, bunların *ultra vires* nitelikte olduğu, ancak üye devletlerin bu nitelikte olduğunu düşündükleri kararları *ab initio* reddetme haklarının genel kabul görmüş bir ilke olarak değerlendirmenin de mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Güvenlik Konseyi'nin bu tür kararları almasını engelleyecek bir uluslararası mercii bulunmadığından, UAD'nin bu kararlar üzerinde yargı yetkisinin olup olmadığı sorusu, San Francisco Konferansı hazırlık çalışmaları, BM Şartı, UAD içtihatları ve doktrinde yaşanan tartışmalar üzerinden incelenmiştir. Bu soruya uluslararası hukukçular tarafından hem olumlu hem de olumsuz yanıtlar verilmekte ise de Divan'ın Güvenlik Konseyi kararlarının yargısal denetimi yetkisine sahip olup olmadığına dair kesin bir cevap vermenin mümkün olmadığı tespit edilmiştir.

Güvenlik Konseyi'nin, diğer BM organlarının üzerinde ve onlara karşı hiçbir sorumluluğu olmayan bir organ olarak değerlendirilmesi durumunda, iki yüze üye devletin tamamına yükümlülükler yükleyerek geleneksel uluslararası hukuk sisteminin temel taşlarını zayıflatacağı düşünülmektedir. Daimî üyelerinin ulusal çıkar mefhumuna çok sık dayandığı siyasal bir organa küresel bir yasama misyonu yüklemek, bu organa "kerameti kendinden menkul" bir yetki vermek anlamına gelecektir. Bu yetki, uluslararası sisteme olan inancı ciddi şekilde zayıflatmakla kalmayacak, daimî üyelerin uluslararası hukuk üzerinden devletlerin hem iç hem de dış işlerine müdahil olduğu bir

süreci besleyecektir. Bu durum, Güvenlik Konseyi'nin halihazırda sahip olduğu siyasal hegemonyayı tam anlamıyla gerçekleştirme yolunda önemli bir adımdır. Güvenlik Konseyi tarafından yasama benzeri bir yetki kullanılması BM Şartı'na aykırıdır. UAD'nin gelecekte önüne gelen bir davada karar vermesi gereken şey, yalnızca herhangi bir Güvenlik Konseyi kararının BM Şartı ve genel uluslararası hukuk ilkelerine aykırı olup olmadığı değil, uluslararası sistemin egemen eşitlik prensibinde işleyip işleyemeyeceği sorusu olacaktır. Hâkim Fitzmaurice'in *Namibia* davasında ifade ettiği üzere, "*Güvenlik Konseyi'nin kurulma amacı dünya düzenini değiştirmek değil, barışı sağlamaktır*."[104]

[104] Dissenting Opinion of Judge Gerald Fritzmaurice, Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion of 21 June 1971, ICJ Reports 16, para. 115, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/53/053-19710621-ADV-01-08-EN.pdf , s.e.t. 21.11.2020.

KAYNAKÇA

Akande, Dapo (2003) "International Organizations": Evans, Malcolm D. (Editör), International Law, Oxford, Oxford University Press.

Alvarez, Jose E. (2005) International Organizations as Law-makers, Oxford, Oxford University Press.

Arsava, Ayşe Füsun (2018) "BM Güvenlik Konseyi Rezolüsyonlarının Yorumu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C:136, s.359-394.

Bantekas, Ilias (2003) "The International Law of Terrorist Financing", The American Journal of International Law, C:97, S:2, s.315-333.

Ciobanu, Dan (1975) Preliminary Objections: Related to the Jurisdiction of the United Nations Political Organs, The Hague, Martinus Nijhoff.

D'Angelo, Deborah (2000) "The Check on International Peace and Security Maintenance: The International Court of Justice and Judicial Review of Security Council Resolutions", Suffolk Transnational Law Review, C:23, S:2, s.561-594.

de Wet, Erika (2004), The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council, Oxford, Hart PubIishing.

Dissenting Opinion of Judge Gerald Fritzmaurice, Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion of 21 June 1971, ICJ Reports 16, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/53/053-19710621-ADV-01-08-EN.pdf , s.e.t. 21.11.2020.

Dissenting Opinion of Judge Winiarski, Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, 1962, ICJ Rep. 227, <icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-05-EN.pdf> , s.e.t. 12.11.2020.

Dissenting Opinion of President Schwebel, Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United

Kingdom), Rep. 1992, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/89/089-19980227-JUD-01-06-EN.pdf , s.e.t. 14.11.2020.

Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 3, ss. 536-537, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.e.t. 11.11.2020.

Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 12, s.49, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.e.t. 11.11.2020.

Documents of The United Nations Conference on International Organization, Volume 13, ss. 653-65, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.e.t. 11.11.2020.

Elberling, Bjorn (2005) "The *Ultra Vires* Character of Legislative Action by the Security Council", International Organizations Law Review, C:2, S:2, s.337-360.

Evans, Scott (1994) "The Lockerbie Incident Cases: Libyan-Sponsored Terrorism, Judicial Review and the Political Question Doctrine" Maryland Journal of International Law and Trade, C:18, s.21-76.

Falk, Richard A. (1966) "On the Quasi-Legislative Competence of the General Assembly", American Journal of International Law, C:60, S:4, s.782-791.

Fassbender, Bardo (1998) "The United Nations Charter as Constitution of the International Community", Columbia Journal of Transnational Law, C:36, s.529-619.

Franck, Thomas M. (1992) "The 'Powers of Appreciation': Who Is the Ultimate Guardian of UN Legality?", The American Journal of International Law, C:86, S:3, s.519-523.

Franck, Thomas M. (2004) Recourse to Force: State Action Against Threats and Armed Attacks, Cambridge, Cambridge University Press.

Göçer, Mahmut (2007), "Uluslararası Adalet Divanı ile Güvenlik Konseyi Arasında Yetki Çatışması", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:11, S:2, s.693-709.

Harpher, Keith (1994) "Does the United Nations Security Council Have the Competence to Act as Court and Legislature", New York University Journal of International Law and Politics, C:27, S:1, s.103-158.

Heupel, Monika (2014) "Security Council Legislation in Counter-Terrorism": Popovski, Vesselin/ Fraser, Trudy (Editörler), The Security Council as Global Legislator, London, Routledge.

Houston, John A. (1952) "The United Nations and Spain", The Journal of Politics, C:14, S:4, s.683-709.

Jamnejad, Maziar/Wood, Michael (2009) "The Principle of Non-intervention", Leiden Journal of International Law, C:22, S:2, s.345-381.

Kelsen, Hans (1944) "The Principle of Sovereign Equality of States as a Basis for International Organizatıon", The Yale Law Journal, C:53, S:2, s.207-220.

Kırdım, Şahin Eray (2017) "A Neo-Realist Case Study of U.N.-Authorized Humanitarian Interventions in The Post-Cold War World", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C:19, S:2, s.615-632.

Klabbers, Jan (2002) An Introduction to International Institutional Law, Cambridge, Cambridge University Press.

Lamb, Susan (1999) "Legal Limits to United Nations Security Council Powers": Goodwın-Gill, Guy S./Talmon, Stefan (Editörler), The Reality of International Law: Essays in Honour of Ian Brownlie, Oxford, Oxford University Press.

Letter Dated 27 December 2001 from the Chairman of the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001) Concerning Counter-Terrorism, Addressed to the President of the Security Council, UN Doc. S/2001/1291, https://digitallibrary.un.org/record/458381?ln=en , s.e.t. 13.10.2020.

Martenczuk, Bernd (1999) "The Security Council, the International Court and Judicial Review: What Lessons from Lockerbie?", European Journal of International Law, C:10, S:3, s.517-547.

Matheson, Michael J. (2004) "ICJ Review of Security Council Decisions", George Washington International Law Review, C:36, S:3, s.615-622.

Montreal Sözleşmesi, https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20974/volume-974-I-14118-English.pdf , s.e.t. 13.11.2020.

Osieke, Ebere (1983) "The Legal Validity of Ultra Vires Decisions of International Organizations", American Journal of International Law, C:77, S:2, s.239-256.

Plachta, Michael (2001) "The Lockerbie Case: the role of the Security Council in Enforcing the Principle *aut dedere aut judicare*", European Journal of International Law, C:12, S:1, s.125-140.

Pollux (1946) "The Interpretation of the Chapter", British Year Book of International Law, C:23, s.54-82.

Provisional verbatim record of the 3063rd meeting, S/PV 3063 (1992), https://digitallibrary.un.org/record/197000?ln=en , s.e.t. 12.11.2020.

Reisman, W. Michael (1993) "The Constitutional Crisis in the United Nations", The American Journal of International Law, C:87, S:1, s.83-100.

Report of the Sub-Committee on the Spanish Question, UN Doc. S/75 (1946), paras. 21-22, https://digitallibrary.un.org/record/536703?ln=en , s.e.t. 22.11.2020.

Rosand, Eric (2003) "Security Council Resolution 1373, the Counter-Terrorism Committee, and the Fight against Terrorism", The American Journal of International Law, C:97, S:2, s.333-341.

Rosand, Eric (2005) "The Security Council as Global Legislator: Ultra Vires or Ultra Innovative", Fordham International Law Journal, C:28, S:3, s.542-590.

Sarwar, Nadia (2011) "Expansion of the United Nations Security Council", Strategic Studies, C:31, S:3, s.257-279.

Scharf, Michael/Taylor, Mistale (2017) "A Contemporary Approach to the Oldest International Crime", Utrecht Journal of International and European Law, C:33, S:84, s.77-89.

Scott, Craig/Chang, Francis/Qureshi, Abid/Michell, Paul (1994) "A Memorial for Bosnia: Framework of Legal Arguments Concerning the Lawfulness of the Maintenance of the United Nations Security Council's Arms Embargo on Bosnia and Herzegovina", Michigan Journal of International Law, C:16, S:1, s.1-140.

Separate Opinion of Judge Gros, Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion, 1980, ICJ Rep. 99, s.104, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/65/065-19801220-ADV-01-01-EN.pdf , s.e.t. 12.11.2020.

Separate Opinion of Judge Morelli, Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, 1962, ICJ Rep. 216, s.222, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-04-EN.pdf , s.e.t. 12.10.2020.

Shaw, Malcolm N. (2018) Uluslararası Hukuk (Çevirenler: Acer, Yücel/ Kaya, İbrahim/Demirtepe, M. Turgut/ Şimşek, G. Engin) 8. Baskı, Ankara, Türkiye Bilimler Akademisi.

Sinclair, Ian (1984) The Vienna Convention on the Law of Treaties, 2. Baskı, Manchester, Manchester University Press.

Statute of International Court of Justice https://www.icj-cij.org/en/statute , s.e.t. 21.11.2020.

Szasz, Paul C. (2002) "The Security Council Starts Legislating", The American Journal of International Law, C:96, S:4, ss. 901-905.

Talmon, Stefan (2005) "The Security Council as World Legislature", The American Journal of International Law, C:99, S:1, s.175-193.

The International Court of Justice, Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda), Provisional Measures, para. 39, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/116/116-20000701-ORD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 19.11.2020.

The International Court of Justice, Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United Kingdom), ICJ Rep. 1998, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/88/088-19980227-JUD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 11.11.2020.

The International Court of Justice, Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United Kingdom), Provisional Measures, Rep. 1992, s.15, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/88/088-19920414-ORD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 11.11.2020.

The International Court of Justice, Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, 1962, ICJ Rep. 150, s.168, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-00-EN.pdf , s.e.t. 12.10.2020.

The International Court of Justice, Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion of 21 June 1971, ICJ Reports 16, para. 22, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/53/053-19710621-ADV-01-00-EN.pdf , s.e.t.18.10.2020.

The International Court of Justice, Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States), 1986, ICJ Rep. 12, para. 269, https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf , s.e.t. 18.10.2020.

UN Charter, https://www.un.org/en/sections/un-charter/un-charter-full-text/ , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. Res. S/RES 940 (1994), https://digitallibrary.un.org/record/191651 , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. Res. S/RES/1189 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/258404 , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. Res. S/RES/1214 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/265447 , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. Res. S/RES/1373 (2001), https://digitallibrary.un.org/record/449020 , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. Res. S/RES/1540 (2004), https://digitallibrary.un.org/record/520326?ln=en , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. Res. S/RES/662 (1990), https://digitallibrary.un.org/record/94573 , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. Res. S/RES/731 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/135677 , s.e.t. 22.11.2020.

UN Doc. S.C. Res. 1340 (2000), https://digitallibrary.un.org/record/416322 , s.e.t. 11.11.2020.

UN Doc. S.C. Res. 1992 (1998), https://digitallibrary.un.org/record/259091 , s.e.t. 12.11.2020.

UN Doc. S.C. Res. 748 (1992), https://digitallibrary.un.org/record/196976 , s.e.t. 11.11.2020.

UN Doc. S/2004/329, https://undocs.org/S/2004/329 , s.e.t. 22.10.2020.

UN Doc. S/PV.4950 (2004), https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/1540-spv-4950.php , s.e.t. 22.10.2020.

UN Doc. S/PV.4950 (Resumption 1) (2004), https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/1540-spv-4950-r1.php , 22.10.2020.

United Nations Security Council, *Resolutions*, https://digitallibrary.un.org/record/1300969/usage?ln=en , s.e.t. 21.12.2020.

Watson, Geoffrey R. (1993) "Constitutionalism, Judicial Review, and the World Court", Harvard International Law Journal, C:34, s.1-45.

White, Nigel (1999) "Case Analysis: To Review or Not to Review? The Lockerbie Cases Before the World Court", Leiden Journal of International Law, C:12, S:2, s.401-423.

Whittle, Devon (2015) "The Limits of Legality and the United Nations Security Council: Applying the Extra-Legal Measures Model to Chapter VII Action", The European Journal of International Law, C:26, S:2, s.671-698.